

לקראת שוב מלכתא



dirshu@dirshu.co.il לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 182

פגיונים לפרשת מטות

אני זוכר בליל שבת היה שיעור של ה"חזון איש" זצ"ל, ולאחריו היינו מטיילים קצת ברחוב. כשהבחין ממרחק באורות של רכב - היה מסובב מיד את ראשו כדי שלא לראות חילול שבת. אחר כך היה אומר "מסתמא זה גוי. זה לא יכול להיות יהודי. יהודי לא נוסע בשבת". ואחר כך היה אומר לעצמו: "שבת שבת שבת"

הגה"צ רבי אריה שכטר שליט"א על ללמד זכות על כל יהודי ואהבת חינוך בימי בן המצרים



אבל כשמידי כמה דקות הוא שמע עוד מכונית, ושוב תרצו לו כי מדובר בחולה, הוא הפטיר בצער: "יותר מידי חולים יש כאן!". כך היתה דרכו בקודש: ללמד תמיד זכות על כל אחד. סיפר לי מורי ורבי הגאון רבי חיים ברים זצ"ל, שכל אימת שמאן דהוא היה מתחיל לספר לו לשון הרע על מישהו, הוא היה קוטע את דבריו ואומר: "איזה צדיק, אני מאוד אוהב אותו!" כשהלה היה מנסה להמשיך לספר "אבל הוא..." האדמו"ר היה ממשיך את המשפט: "אבל הוא צדיק, אני אוהב אותו". בשום אופן לא יכלו לדבר איתו מילה רעה על יהודי!

המשך בעמוד 4

...נקודה חשובה שניתן ללמוד מדרכי התנהגותם של גדולי ישראל היא: להשתדל ללמד זכות על כל יהודי. גם אם רואים עברייני, שרומס את קדשי ישראל בגסות - להשתדל תמיד ללמד עליו זכות ולהסתכל עליו בעין טובה.

אני זוכר בליל שבת היה שיעור של ה"חזון איש" זצ"ל, ולאחריו היינו מטיילים קצת ברחוב, מה שנקרא היום רחוב חזון איש. כשהבחין ממרחק באורות של רכב - היה מסובב מיד את ראשו כדי שלא לראות חילול שבת. אחר כך היה אומר "מסתמא זה גוי. זה לא יכול להיות יהודי. יהודי לא נוסע בשבת". ואחר כך היה אומר לעצמו: "שבת שבת שבת".

הוא הקפיד לומר זאת לעצמו כדי שלא תצטנן אצלו ההרגשה אודות קדושת השבת. כאשר בן אדם רואה שוב ושוב חילול שבת - הדבר גורם להצטננות, ולהרגשה שחילול שבת אינו נורא כל כך. כעין מה שאמרו חז"ל (יומא פו ע"ב): "כיון שעבר אדם עברה ושנה בה - נעשית לו כהיתר".

כשהאדמו"ר מבעלזא זי"ע הגיע לגור בתל אביב, בשנת תש"ד, הוא התפלא לשמוע מכונית נוסעת בשבת ושאל בתמיהה: "מה קורה כאן?". כדי שלא יצטער, השיבו לו, כי המכונית נוסעת עבור חולה. לאחר מספר דקות, הגיע לאזני האדמו"ר בשנית קול מכונית נוסעת. כשתמה לפשר הדבר, השיבו לו שוב, כי המכונית נוסעת לצורך יולדת.

שמעתי פעם מפי רבינו החזון איש זצ"ל, כששאלתי אותו על שידוך של בחור בעל תשובה שהיה מופלג בתורה וביראת שמים, שצד הכלה חששו לגמור את השידוך עם הבחור ורבינו החזון איש זצ"ל השיב, שהתורה היא כמו אש שמלבנת ומטהרת את כל הפגמים

על קנאות ושלום מראב"ד העדה החרדית הגר"מ שטרנבוך שליט"א

"אתם ואת פינחס בן אלעזר הפה"ן" (במדרש ל"א, ו')



אש שבכוחו למחוק כל רשע פגם.

בגמ' בסנהדרין (פ"ב ע"א) מבואר שפנחס לא הלך מיד עם רומח לדקור, אלא קודם הלך למשה רבינו ושאל ובירר מהו ההלכה ומה עליו לעשות כעת על פי דין תורה, ורק לאחר שמושה הסכים עמו שעפ"י הלכה "... קנאים פוגעים בו", אז הוא ניגש למלחמתו. וזהו סמל לקנאי אמיתי שאינו יוצא ללחום מתוך התלהמות והתפרצות, אלא הכל מכון ומדוקדק עפ"י הלכה, ורק לאחר בירור ההלכה הוא יוצא ללחום למען קיום דיני התורה.

וזהו הביאור במה שיעקב אבינו כעס על שמעון ולוי שהרגו את שכם כדי להציל את דינה, ואמר עליהם "שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרתיהם" וגו' (בראשית מ"ט, ה'), ואף ששמעון ולוי היו קנאים ולחמו את מלחמת ה' כדי שלא יהיו בנות ישראל הפקר, מ"מ יעקב אבינו רגז עליהם כיון שהם לא באו ליעקב אביהם ליטול ממנו עצה ולשאול אם כך ראוי לעשות אלא הם עשו על דעת עצמם (וכמבואר בב"ר פ', י'), ועל כך תבע אותם יעקב [וכמובן הכל בדקות לפי מדרגתם], שלא זו הדרך בקנאות, שקנאי אינו מתפרץ לפעול מתוך כעסו על שונאי ה', אלא גם בשעת פעולתו נגד שונאי ה' הוא פועל רק לאחר בירור וידיעה ברורה שהוא פועל עפ"י הלכה, אבל מי שאינו שואל שאלת חכם וכ"ש מי שעובר על דיני התורה במלחמתו נגד הרשעים, לא בשם קנאי יכונה.

מגיד שהיה פנחס שקול כנגד כולם, ומפני מה הלך פנחס ולא הלך אלעזר? אמר הקדוש ברוך הוא, מי שהתחיל במצוה שהרג כזבי בת צור יגמור. דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו שנאמר "והמדינים מכרו אותו", ומניין שהיתה אמו של פנחס משל יוסף? שנאמר מבנות פוטיאל מזרע יתרו שפיטם עגלים לע"ז, ומזרע יוסף שפטפט ביצרו... (רש"י)

נראה בביאור עומק הדברים, שהשבטים טענו שפנחס לא פעל מחמת קנאות לכבוד השי"ת אלא מחמת מידות רעות ששמח על ההזדמנות שנפלה לו לרצוח, וזהו מה שאמרו "שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה", והיינו שמקורו ושורשו של פנחס בלתי טהור - שהוא נכדו של יתרו - ובוודאי הוא נולד עם המידות רעות של זקנו שפיטם עגלים לעבודה זרה, וא"כ אינו 'קנאי' אלא 'מושחת', וכנגד טענה זו באה תשובת הקב"ה שהוא מיוחס לאהרן הכהן שהיה אוהב שלום ורודף שלום, וא"כ מה שהרג את זמרי אי"ז ממידות רעות והשחתה אלא אדרבה מחמת מידת השלום שהיה טבוע בו, שרצה להשכין שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, ולכן בירכו הקב"ה במידה כנגד מידה במידת השלום, ואמר "הנני נותן לו את בריתי שלום".

אכן לכשנתבונן בדבר נראה כאן דבר נפלא, שאע"פ שבאמת זקנו של פנחס היה פגום - שהרי פיטם עגלים לעבודה זרה, מ"מ העיד עליו הקב"ה שהוא נקי לגמרי ולא נשאר אצלו רשע מהפגם של זקנו, ויש להבין מהו באמת סוד הדבר - ואין נטהר פנחס מהפגם שהיה במשפחתו.

ונראה בביאור העניין, עפ"י מ' ששמעתי פעם מפי רבינו החזון איש זצ"ל, בשעה ששאלתי אותו על שידוך של בחור בעל תשובה שהיה מופלג בתורה וביראת שמים, שצד הכלה חששו לגמור את השידוך עם הבחור ורבינו החזון איש זצ"ל השיב, שהתורה היא כמו אש שמלבנת ומטהרת את כל הפגמים ומעבירה כל רשע פגם שנדבק בו מאבותיו, ולכן אם הבחור שקוע בלימוד התורה אין מקום לחשוש.

ולפי"ז מבואר כפשוטו אין נמחק אצל פנחס הפגם של זקנו, כי על ידי לימוד התורה של פנחס, נמחקו כל הפגמים ולא נשאר זכר לפגם שנולד עמו מזקנו יתרו, שהתורה מלבנת ומטהרת את האדם כמו

אמר לו הגאון רבי חיים אהרן טורצין, כל החיים שלי, בעת שאני מתפלל - לא נכנסות לי באמצע שמונה עשרה מחשבות זרות. והנה, אחרי שבאת לבקש ממני רשות, בעת שאמרתי 'ברך עלינו', עלה במחשבתי 'בנדיקט'. המשכתי הלאה: 'בנדיקט', 'בנדיקט'... אמרתי לעצמי, בחיים לא קרה לי כדבר הזה. איך נכנס בנדיקט ב'ברך עלינו'?

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל על כוחה של תפילה

"וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה" (במדבר ל"א, ו')

תפילה בירושלים והנס בבני ברק



אספר לכם מעשה שכמדומה שאף פעם לא ספרתי. להכיר מעט מה זה תפילה. לא כוח התפילה, אלא - כיצד צריכה להיראות התפילה. אני הקטן למדתי שנה אחת, בתשכ"ד בירושלים, ב"ישיבה למצוינים" [כך שמה]. ראש הישיבה היה הגאון הקדוש רבי חיים אהרן טורצין זי"ע, יד ימינו של הרב מבריסק, לא משה ידו מתוך ידו. הישיבה היתה כעין הכנה לישיבה של רבי יושע בער סולובייצ'יק, בנו של הרב מבריסק.

שם בישיבה למד איתנו אחד האחים למשפחת בנדיקט המפוארת, כמדומה ששמו היה לייזר - אליעזר בנדיקט. אם המשפחה ובניה התגוררו ברחוב סוקולוב בבני ברק. אחותו של אליעזר התחתנה, והוא נסע לחתונה.

אחר כך, אמו עשתה 'שבע ברכות' והוא רצה להשתתף, כי ידע שבואו ישמח אותה.

ואז, לא כהיום, היו שואלים רשות מראש הישיבה האם לנסוע. לא נסעו סתם ככה. בצהרים לפני תפילת מנחה הוא נגש לרבי חיים אהרן, ואמר כי הוא רוצה לנסוע לבני ברק לשמחת שבע הברכות: "אמא עבדה והכינה, ואני יודע כי היא רוצה שאבוא".

התשובה היתה: "אינך צריך לנסוע. מספיק שהשתתפת בחתונה". אם ראש הישיבה לא מאשר, לא נוסעים.

לפני מעריב למדו מוסר, חצי שעה או ארבעים דקות. לפתע ר' חיים אהרן קם ממקומו נגש אליו, ואמר לו: "בנדיקט, סע". בסדר.

לאחר כמה רגעים הוא הבחין שאינו קם לנסוע. רבי חיים אהרן קם שוב ממקומו, הלך אליו ושאל: "מדוע אינך נוסע?"

"רצוני קודם הנסיעה להתפלל מעריב, כי אינני יודע אם יהיה לי מנין בבני ברק [בימים ההם]".

"לא, לא. עכשיו תיסע!"

נו, ראש הישיבה אומר לנסוע, נוסעים.

מובן לכם שאז לא היה קו 400, לא 402 וגם לא 403. היה אוטובוס

לתל אביב, אוטובוסים שנסחבים, טרנטע'ס - נסיעה לא קלה. וגם היו מוניות שעברו יותר קרוב לישיבה. כל חברת נסיעה עם המסלול שלה.

לייזר בנדיקט מיד יצא לעבר רחוב יפו, שם היתה תחנה של שירות מוניות. נכנס למונית הראשונה שעמדה בתור ויצא לדרך.

הנסיעה היתה לתל אביב ומשם לבני ברק באוטובוס נוסף, אבל לקראת סוף הדרך הבחור שם לב שהנה הם חולפים לא הרחק מבני ברק. בקש מהנהג שיעצור לו.

"למה אתה רוצה לעצור?"

"כי בעקרון אני צריך לבני ברק, והנה כאן מעבר לכביש זה בני ברק, מדוע להיטלטל עד תל אביב?"

"בסדר". עצר לו והוא ירד.

ירד מהמונית, הסתכל לכל הכיוונים, איזה בני ברק? מה בני ברק? טעות, זו לא בני ברק! [כנראה ירד בצומת מסובים]. מה הוא עושה כעת?

עמד והרהר עם עצמו מה לעשות. לא חלפו שתי דקות ועובר טנדר, שיצא מבאר יעקב, ובתוך הרכב היה הרב דרבקין מבני ברק. הוא קרא לו מתוך הרכב: "בנדיקט, מה אתה עושה פה באמצע הכביש?" הבחור השיב: "ירדתי כי חשבתי שכאן בני ברק, ובסוף אין בני ברק, אין שום דבר..."

"עלה, עלה על הטנדר, אנחנו הרי נוסעים לבני ברק".

הביאו אותו עד הבית - ברחוב סוקולוב בבני ברק. פלאי פלאים.

כל הפוסל - במומו פוסל

על השני - מוכיחה על המהות העצמית שלו. ואם אדם נוטה להאמין על יהודים שהם עושים דברים שלא כשורה, כנראה גם לו יש בעיה אישית בתחום.

גדולי ישראל, שכל כך היו מופקעים בעצמם מכל נדנוד של עבירה, לא היו מסוגלים לקבל לשון הרע על יהודי! לא יתכן שיהודי יחלל שבת. לא יתכן שיהודי עשה מעשה רע כי "הוא צדיק, ואני אוהב אותו"

הקשר אל העבירה וההתנתקות ממנה

בימים אלו עלינו לקחת לתשומת ליבנו את מצבם העגום של עם ישראל נוכח הגלות המתמשכת. "עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו" (ירמיהו ח, כ), עדין אנחנו ובנינו מוטבעים בבזך רגלינו. איש את רעהו יעזורו לשוב אל ה' אלוקינו, לקרב עוד ועוד יהודים אל התורה הקדושה. הכל מתוך עבותות של אהבת חנם, ומתוך לימוד זכות על כל אחד ואחד והתמקדות בראיית הטוב שבו.

(אריה שאג בין המצרים)

נקודה נוספת שראוי לנו לזכור: אל לנו למהר לשפוט בני אדם, ולדבר עליהם או לקבל עליהם לשון הרע. חז"ל (קידושין ע"א) כבר אמרו: "כל הפוסל במומו פוסל". אם אתה מאמין בלשון הרע שאתה מדבר או שומע, אות וסימן הוא כי מום זה שייך גם אליך, וכי גם אתה מסוגל לעשות את אותו מעשה! שהרי לו אתה בעצמך לא היית מסוגל לעשות אותו, היה קשה לך להאמין שאחר עשה אותו. אם יבואו ויספרו לך על יהודי נכבד, מורם מעם, ששלשל לידי עשרים אלף דולר על מנת לרצוח מישהו, היית מאמין? בוודאי שלא! אך אם יספרו לך על אותו יהודי נכבד ששלשל לכיסו עשרים אלף דולר מקופת המוסד שהוא עומד בראשה, כאן כבר אתה מאמין! מדוע? מה פשר ההבדל בין שני המקרים?

התשובה היא: לרצוח אתה עצמך לא מסוגל, ולכן גם אינך מאמין שמישהו עשה זאת. אך אתה מסוגל לשלשל לכיסך ממון שלא ביושר מוחלט. ממילא אתה מאמין שגם מישהו אחר עשה זאת. לכן, כל אימת שאתה פוסל מישהו ומדבר בגנותו, עדיף שתבדוק תחילה את עצמך, ותטפל בעצמך תחילה. הצורה בה מסתכל אדם

המשך מעמוד 2 | הגר"מ שטרנבוך שליט"א

כנגדם, אלא שלמעשה מאחר שהרשעים מחללים שם שמים, הרי הוא מוכרח להוציא כלי מלחמתו ולרדוף את הרשעים כדי להשכין שלום בינו לאבינו שבשמים, אבל עיקר מלחמתו הוא כדי לעשות רצון ה' ולא כדי "לאכול" וליהנות מהרדיפה.

וכדברים הללו שמעתי מפי הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל שביאר בזה עפ"י משל לשר צבא שבעיר שראה שבאו אויבים להילחם בעיר ולהרוג את יושביה, והוא לא התמהמה אלא יצא מיד למלחמה והשיב לאויבים מנה אחת אפיים והרגם והדפם מהעיר והציל את כל יושבי העיר, שבוודאי אין ראוי לקרוא לשר זה בתואר "איש מלחמה" אלא בתואר "איש שלום", שהרי לא עשה כן אלא כדי להציל את אנשי העיר ולהחזיר את השלום בטח לעיר, ומתוך אהבת השלום הוא נלחם כארי במשבתי השלום, וכך גם פנחס כיון שלחם כדי להשכין שלום בין ישראל לקב"ה, הרי "לאיש שלום" ייחשב, ולכן שכרו הראוי לו הוא "בריתי שלום".

והוסיף הגר"י סרנא זצ"ל ואמר, שלא כן אותם המתעטרים בכתר הקנאות, ורודפים את כל מי שאין ליבו נכון עמם בכל מיני רדיפות ואין כוונתם לשם שמים, אינם ראויים לתואר "אנשי שלום" אלא אדרבה ראוי לכנות אותם בתואר "אנשי מלחמה".

וזהו כלל גדול בקנאות, שכל עיקר הקנאות תלויה במחשבת הלב, ובקנאות אין מושג של 'קנאי שלא לשמה', אלא מי שפועל מתוך כאב על חילול ה' הוא נחשב לקנאי, אבל מי שפועל מתוך מידת השחתה, לא בשם קנאי יכונה אלא בשם מושחת.

(מאמר השבועי ממרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א)

והקדוש ה"חפץ חיים" העיד על מורו ורבו רבי ליב סטאוויסקער זצוק"ל - ראש הלוחמים והקנאים בדורו, שקודם כל מלחמה נגד הפושעים היה עומד ובוכה בדמעות שליש בתפילה לקב"ה שלא יכשל על ידי מלחמתו בשום חטא או פגיעה שלא כדין וכגון לשון הרע וכדומה, וזהו צורת הקנאי האמתית, שלוחם מלחמת ה', אבל הכל הוא כרצונו יתברך שמו, ומתוך זהירות שלא לפגוע בשני שלא כדין. וזכורני שפעם אמר לי ידידי לוחם מלחמות ה' הרה"צ רבי עמרם בלוי זצ"ל, שבכל דרשותיו נגד המתפשרים הוא נזהר מאוד שלא להזכיר את שם המתפשרים, ומשום שהוא לוחם כנגד השיטה ולא כנגד בעלי השיטה, ומה נענה בזמנינו שמבזים אנשים וח"בשם "שיטת הקנאות", והציבור שומעים חרפתם ואינם מוחים, וזהו עוון חמור מאוד.

ויפה ביאר בזה הגר"ח מברסק זצ"ל עפ"י משל, דהנה גם החתול וגם בעל הבית רודפים אחר עכברים כדי להשמידם, אבל חילוק גדול יש ביניהם, שבעל הבית מעדיף שלא יבואו עכברים לביתו, וכל מלאכת רדיפת העכברים אצלו הוא בגדר 'בדיעבד' - שמאחר שנכנסו העכברים לתחומו הוא מוכרח לגרשם, אבל אצל החתול הוא להפך, שהחתול ממתין לרגע שיבוא עכבר כדי שיוכל לרדוף אחריו ולאכול, ובכל פעם שישנו עכבר ליד החתול, החתול שמח על ההזדמנות לרדוף אחר העכבר - שכך ישיג את מבוקשו לאכול את העכבר.

ואמר הגר"ח שכן הוא גם בקנאות, ישנם קנאים מזויפים הרודפים אחר הרשעים כמו החתול, ששמחים הם על ההזדמנות שנפלה להם לרדוף ולמחות ולבטל רשעים, אבל הקנאי האמיתי לכבוד ה', הרי הוא מעדיף שהרשעים לא יחללו את כבוד ה' ולא יצטרך ללחום

עתה אסביר לך כוונתי; מצהיר אתה בפה מלא שהנך מוכן לוותר על שני מיליון דולר עבור הנחת טלית ותפילין! אם כן, מדוע כשהנך ניגש כעת להניח הטלית והתפילין אין רואים עליך שמחה גדולה לכל הפחות כאותה שמחה שהיית שמח לו הרווחת כעת כמה מיליון דולר?

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א על השמחה בעבודת ד'



החיטה בעלי גבול ותכלית הם. מה שאין כן השכר הנצחי הרוחני, אין לו קץ ואין לו שום תכלית וסוף, ואין שום מקום לדמותו לקנין העושר הגשמי כלל.

מלבד זאת, הרי לפי דברי המדרש הנ"ל נמצא, שבעושר הגשמי אין לו שום ערובה שיתקיים בידו לאורך ימים ושנים, שכן גלגל חוזר הוא בעולם, ומי ערב לו שלא ילך העושר כלעומת שבא? שלכך נקרא שמם 'נכסים', שנכסין מזה ונגלין לזה; ולכך נקרא שמם 'זוזים', שזוזים מזה והולכין לזה; יתכן מאוד שנכדו של העשיר הגדול לא ידע מאומה מעשרו של זקנו, כפי שידוע סופם של נכדי משפחת 'רוטשילד' המפורסמת, שלאחר דורות של עשירות, לא רואים מזה נכדיהם כיום כלום... ואילו העושר הרוחני הרי הוא קיים לדורות עולם, כדמפורש במתניתין שלהי מסכת מכות (כג): "שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות". כמו שאנו רואים במורשת ספר טוב שמותיר אחריו מחבר תלמיד חכם וצדיק מלפני מאות בשנים, שעומד אותו הספר והיבול התורני המבורך שבו לדורות עולם, ואף אחר דורות הרבה עוסקים צאצאיו בתורת קדשו. ממילא לענייננו, אם על העושר הגשמי של כמה דולרים שנוספו בארנק האדם מתמלא שמחה... הרי על העושר הרוחני, נצח נצחים! כמה צריך להתמלא שמחה ואושר בלב! שתהיה פנימיותו מלאה בתוכן ובסיפוק רב על הקניינים הגדולים שזוכה בחסדי מרומים! ולא יעשה התורה והמצוות מקופיא חלילה, כמצוות אנשים מלומדה, קר וצונן כקרח וכמי שכפאו שד, רק בחיות ובהתלהבות פנימית, ברצון ובשמחה פנימית, להעריך וליקר מאוד בלבו מה שזוכה לקיים מצוות רצון קונו!

"וַיֹּדְעַר מֹשֶׁה אֶל הָעָם לֵאמֹר הִחַלְצוּ מֵאֲתֶכֶם אֲנָשִׁים לִצְבָּא וַיְהִי עַל מִדְּיָן לָתֵת נְקָמָת ה' בְּמִדְיָן" (במדבר ל"א, ג')

וידבר משה וגו' ... עשה ב'שמחה' ולא איחר (כ"ט)

לפנינו כמה עובדות בטיב מעלת ה'שמחה' מה שאפשר לפעול על ידי זה!

זקני הגאון הצדיק רבי גמליאל זצ"ל, היה גר בעיר צפת העתיקה. אין בכח הקולמוס לתאר את העוני הקשה ששרר בזמנים ההם, כידוע. פעם אחת הגיע לביתו אורח חשוב, יהודי נכבד מירושלים, זקני השתוקק בכל מאודו לכבדו באיזו טעימה, בהגיעו מדרך כה ארוכה ומתישה. הוא חיפש וחיפש בכל הבית, אך העלה חרס בידו. ולא מצא כלום. הוא ניגש לארגו הלחם כדי להגיש לאורח לפחות חתיכת לחם צר ומים לחץ, אך גם ארגו הלחם עמד שומם וריק מכל פרור קטן...

בעמדו כך, במצב עגום ומר שכזה, באכזבה קשה ועמוקה, החל פתאום לפזם לעצמו בניגון עליז (בתרגום מיידיש): "אם ניגשים אל הארגו, ורואים שגם לחם כבר לא נותר, כמה יש לשמוח על כך... כמה יש לשמוח!!!"

יהודים של אמת וקדושה, חיפשו תמיד בכל מצב קשה את נקודת השמחה, שהיא היא נקודת המוצא מכל המרה השחורה והעצבות. הבה נחדיר אל לבנו את מידת השמחה באמת, שמחה פנימית, שמחה דקדושה.



אבי מורי ורבי זצ"ל היה רגיל להזכיר את הגדרתו הנפלאה של מרן החפץ חיים זצוק"ל, על פי דברי המדרש הללו. להראות מהו קנין של אמת שצריך איש ישראל להתמלא בו שמחה של מצוה, קנין שיש בו 'נצח נצחים', לעומת קנייני הבל של העולם הזה, שזוזים ומתכסים מזה וניתנים לזה...

כדרכו אמר החפץ חיים על פי משל:

ננסה נא לתפוס את השטח הגדול והענק ביותר עלי אדמות, נמלא אותו עד אפס מקום, לאורך לרוחב ולגובה, בגרעיני חיטה אין ספור. לאחר מכן, אחת לעשרת אלפים שנה נמשוך החוצה גרעין אחד בלבד... כמה זמן יתמשך תהליך הסיילוק של כל החיטה? יתרה מזו הוא קנין הרוחני קנין של 'נצח', שכן סוף סוף גרעיני

הנדיב הציב שאלה: כדי להקים כולל בצ'ילה וכדי לשכנע אברכים בעלי רמה ניאותה להרחיק נדוד עד צ'ילה יש להזיל הון תועפות... בסכום של עשרה אברכים בסנטיאגו, יכול אני להחזיק ישיבה שלמה בארץ ישראל. הם נסעו יחד אל מרן הרב שך זצ"ל, וכשהציגו בפניו את השאלה השיב מרן...

הגאון רבי שמשון דוד פינקוס זצוק"ל מקים מקום של תורה בשממה רוחנית במדינת צ'ילה

"נַחֲנֵנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים לְפָנֵי ד'" (ל"ב, ל"ב)

"סוף העולם"

מדינת צ'ילה המצויה בקצה המפה של יבשת אמריקה, מוגדרת כ'סוף העולם', מקום היישוב האחרון בדרום כדור הארץ (לפני אנטארטיקה).

באותה תקופה נודע מפה לאוזן כי צ'ילה היא מכרה הון לבעלי עסקים ומזומנת להם רווחים הגונים, ואכן רבים הגיעו לשם וניהלו עסקים מוצלחים. אחד מאלו, היה יהודי יקר מקנדה שעשה חיל בעסקיו וראה ברכה בעמלו. הוא רקם קשרים טובים עם אישי הממשל, שראו בעין יפה את השקעותיו במקום שהגיעו את הכלכלה המקומית וסיפקו מקורות תעסוקה לתושבים.

באותם ימים יצא רבי שמשון זצ"ל לחוץ לארץ לשם מגבית עבור הישיבה בירוחם שבדרום הארץ, במהלכה פגש באותו יהודי עשיר שלבו היה חם לדברים שבקדושה, ונוצר ביניהם קשר הדוק. רבי שמשון בן השלושים וחמש ויבלחט"א רבי ברכיהו שינקר שליט"א - חברו יחדיו והחליטו לעשות עמו 'עסקים רוחניים' בצ'ילה.

חורבן מוחלט

באחת מדרשותיו תיאר רבי שמשון זצ"ל את ההידרדרות הרוחנית שפקדה חבל ארץ זה, פגשתי שם יהודים זקנים, אמר, "והם סיפרו לי שלפני כחמישים שנה בתי הכנסת ובתי המדרש בצ'ילה היו מלאים עד אפס מקום בלומדי תורה, ובמיוחד בלילות שיש. היו גם רבים שהחזיקו ביהדותם במסירות נפש על ידי התמדתם בתורה ומכוח יראת השמים שהיתה להם.

והנה כיום מספרם של שומרי התורה והמצוות שם מועט ביותר, עד כדי כך שיש להם בעיה רצינית להשיג מניין אנשים לתפילה! הזקנים הללו מוסיפים ומספרים מה הביא למצב הזה, ואומרים שמשום מה לא דאגו אנשי הדור ההוא כראוי לדור ההמשך.

הם לא בנו תלמודי תורה ולא ישיבות, ומתוך כך אבד הדור השני כולו.

לא נגזים, סיים, אם נאמר שמתוך קהילה גדולה של שומרי תורה



ומצוות שהיתה קיימת שם בעבר, לא נותר אלא חצי אחוז - ואולי אפס אחוזים - של שומרי תורה ומצוות. חורבן מוחלט!" להצלת המקום מכיליון - היה הכרח להתחיל הכל מבראשית ולבסס שם חיי קהילה יהודיים על טהרת הקודש. ובכן, מי מוכן לארוז את חפציו ולצאת לגור בקצה העולם - כפשוטו? ללא מזון כשר זמין וללא שירותי דת הולמים!?

איך בונים מקום תורה

מאחורי הרעיון של ייסוד ה'כולל' בסנטיאגו טמונה היתה השקפה עמוקה, מתוך הנחה שכדי להפוך מקום שממה רוחנית מוחלטת לחיי רוח פורחים, חובה לנטוע שם תורה. אין דרך אחרת להצלחה אלא על ידי מקום תורה אמיתי.

הוחלט אפוא על הקמת 'כולל'.

אך הנדיב הנכבד הציב שאלה: כדי להקים כולל בצ'ילה יש להזיל הון תועפות. כדי לשכנע אברכים בעלי רמה ניאותה להרחיק נדוד על צ'ילה, יש להציע מלגה מכובדת. נמצא אפוא שבסכום של אחזקת עשרה אברכים בסנטיאגו, יכול אני להחזיק כמעט ישיבה שלמה בארץ ישראל. ומאי חזית דדמא ידיהו סמיק טפי? שאלה טובה.

הם נסעו יחד לארץ ישראל אל מרן הרב שך זצ"ל, וכשהציגו בפניו את השאלה השיב מרן זצ"ל: "לא ראוי שתהיה מדינה ללא תורה כלל, ולכן יש להחזיק שם כולל אברכים. תורה בטהרה". מקור של קדושה

וכאשר נשאל רבי שמשון מה הביאור בדעת תורה זו. שכן לכאורה הרי אף בארץ ישראל גופא. לשם משל, אין חיי תורה כל מקום. גם בה יש די מקומות שאין בהם כולל או ישיבה, ומה תוחלת אפוא לפזר מאות אלפי דולרים להצלת יהודים בצ"לה, בעוד בעשירית מסכום זה ניתן להציל מספר דומה של יהודים בארץ ישראל? הטעים רבי שמשון והסביר:

כדי להקים מקום המצוי בשממה רוחנית, יש להציב בו מקור של קדושה, שהוא כעין 'תחנת כוח' האמורה לספק אנרגיה לחום ואור. לפיכך אינה דומה מדינה שלמה לכמה מקומות מרוחקים בארץ ישראל. שם הרי כבר יש מקור של קדושה, ונתין לשאוב רוחניות ממקומות סמוכים, לעומת זאת כאשר מדינה שלמה מצויה ללא מקור של קדושה, אין אפשרות כלל להתקדם בה באופן משמעותי. ומקור של קדושה היינו - מקום שלומדים בו תורה בטהרה.

הקמת הכולל

הפור נפל, וההכנות המעשיות להקמת הכולל החלו, כשאף לזאת נדרש רבי שמשון זצ"ל בגופו והחל לגבש קבוצה נבחרת. אולם בטרם מעשה נשלחו למקום המיועד האחים רבי יצחק ורבי פנחס שקד שליט"א, בבחינת "ואת יהודה שלח לפניו", כדי לבחון את תנאי המקום ואם הדבר מעשי. משהתקבל מהם אישור שהמקום מתאים, כבר היה רבי שמשון זצ"ל בעיצומה של מלאכת גיבוש קבוצת האברכים הראשונה.

ולא היתה זו מן המלאכות הקלות שבמקדש כלל וכלל. הניסיון ליצור גרעין של אברכים חשובים שייאותו לנדוד למקומות נידחים, התגלה כדבר מורכב. שכן מטבע הדברים 'מבצע' מהפכני שכזה עלול לקסום דווקא לכאלו שהם חובבי הרפתקאות מטבעם, ויותר משיתמסרו למשימה הקשה - לשקוד על התורה בהתמדה, יתייחסו בעיקר לאתגר המרתק, או למצער - שלנגד עיניהם עומדת 'פרשת הכסף' המוצע כמלגה למתאימים. אבל בסייעתא דשמיא התגבשה קבוצה ראויה, ובשאיפתו שהלימוד במקום יהיה כזה שבכוחו להעמיד מקור של קדושה על תלו ותורה בשיאה ותפארתה, נבחרו כעשרה אברכים מופלגים שהייעוד הזה הולם אותם. במקביל, כדי ליצור את התנאים הדרושים לבית מדרש נכבד, הובאו לשם כל ספרי היסוד הנצרכים, כאלה שמפארים את שאר הכוללים החשובים שבמרכזי התורה בארץ ישראל ובעולם. וכך נפתח הכולל בתנופה, בתקווה שמעט מן האור יגרש הרבה מן החושך.

קושי תנאי המחיה

מבחינת תנאי המחיה היו השנים הראשונות רצופות בקשיי בראשית צפויים, ובשל מגבלות הכשרות בחבל ארץ נידח זה, נאלצו האברכים לנהל חיים בתנאים כמעט בלתי אפשריים, משל צעדו הם מאה שנה

לאחור במנהרת הזמן. חלב ישראל, למשל, לא היה דבר של מה בכך. היה צורך לשלוח מפקח אל הרפת שיעמוד בשעת החליבה, משם הובא כחלב גולמי שאותו היה עליהם להרתיח, ואת חלקו הפכו לגבינה בתנאי ייצור פרימיטיביים. אף את הלחם אפו בבית לבדם, אחד האברכים היה בעל ידע מעשי בשחיטה, ובנוסף היה מגיע מדי חודשיים שוחט ירא שמים מארגנטינה, ובמשך יומיים התנהלה שחיטה של עופות ובקר, שממנה אכלו בשבועות שלאחר מכן.

מעשה בשני אתרוגים

כדי לסבר את האוזן בקשיים המיוחדים שנתקלו בהם אברכי המקום, ישמש המאורע הבא. בתנאי ימינו, אין כל בעיה בהשגת ארבעת המינים לחג הסוכות. כל ילד בגיל חינוך, זוכה היום לנענע מינים כשרים ומהודרים שספק אם היו דוגמתם במרבית קהילות ישראל בעבר, ברחבי רוסיה ואירופה, שם הסתפקו בסט אחד או שניים של ארבעה מינים כשרים, שעליהם בירכו בזה אחר זה כל אנשי הקהילה למגדול ועד קטן.

אבל בצ"לה, לפחות באותה תקופה שבה נפתח הכולל, נאלצו להתמודד גם בפרט זה עם תנאי חיים של עשרות שנים אחורה. ארבת המינים מגידול מקומי לא היה בנמצא מהסיבה הפשוטה שיהודי הארץ ההיא דמו בעיקר לערבה מבחינת הטעם והריח ביהדות... והרי בדיוק לשם כך נעשו המאמצים הכבירים לתקוע בה יתד של תורה בטהרה. מאידך גיסא, גם האפשרות לייבא ממדינות אחרות לא היתה קיימת בשל חשש השלטונות המקומיים מפני החדרת צמחים נגועים מחוץ למדינה, העלולים לייבא מזיקים בלתי רצויים לענף החקלאות במדינה. לפיכך, בביקורת הגבולות פשפשו ובדקו היטב במטענים הנכנסים והחשש שלהם מהחדרת צמחים ופירות לתחומם, עלה על החשש מפני החדרת חומרי נפץ... והנה לקראת חג הסוכות באחת השנים הטמינו אברכים בתוך מטענם שני אתרוגים שאותם רכשו בארצות הברית. למרבה הצער התגלו האתרוגים והאברכים שניסו להסביר לפקידים שהפירות מיזעדים לצורכי דת ועד כמה הם נחוצים, התחננו במשטרת המכס ליחס שונה מן הרגיל החורג מן ההוראות הקפדניות הרגילות.

לאחר דין ודברים התרצו פקידי המכס להותירם שלמים, אולם בתנאי שיניחו אותם למשמרת במשטרת הגבולות עד ערבו של החג - אז יבואו לקחתם, ותכף לאחר המועד יוחזרו אחר כבוד למשטרה בשלמות על מנת להבטיח שלא ישתלו אותם באדמה. ניחא. בערב יום טוב ראשון של סוכות באו האברכים כמוסכם למשטרה, והפקידים האדיבים - 'עם הארצ'ים' שכמותם - לא פחות ולא יותר פסעו מעדנות אל המקפיא והוציאו משם את האתרוגים. כמובן, ההקפאה העמוקה נתנה בהם את אותותיה, והמראה הכמוש של האתרוגים אילץ את האברכים לגנוז את חלומם ולהותירם שם מיותמים.

יזומה מקורית

מצב זה הביא את רבי שמשון לנקוט ביזומה מקורית. במהלך חודש תמוז באחת השנים, הבחינו לפתע בחצר של בניין הכולל בכמה

בתוך הדברים סיפרה המנהלת כי אחת המורות שאלה את הבנות בכתתה: "לו יבקשו מכן להציע מי יהיה המשיח, במי תבחרו?" כמעט כל הבנות שתקו והביטו במורה בתמהון, אך בת אחת ענתה בבטחון: "אם היו שואלים אותי, הייתי אומרת שזה יהיה אבא שלי!" מי היה אביה של אותה ילדה?

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"בְּלִי קֶלֶב בֶּן יִפְתָּה... כִּי מָלְאוּ אֶתְרֵי ד'" (במדבר ל"ב, י"ב)



המידות? כל אלו אינן סיבות מספיקות כדי להעניק לו חיים? אמר רבי אריה יסוד עצום ונורא; בהכרח שחיי האדם באים לידי ביטוי ומיצוי דוקא על ידי שתיקן את מידותיו, ונעשה לבעל מידות טובות. הבחינה שבה נבחנת אישיות האדם, היא דוקא אם קיימות בו מידות טובות.

אדם שהוא בעל מידות רעות ומושחתות, ומיצר ומריע לזולתו חלילה, הרי הוא רחוק ממידותיו של הקדוש ברוך הוא - מקור הטוב, הרחמים והחמלה, ומתרחק מקרבתו, ובכך למעשה הוא פועל נגד התכלית שלשמה נברא - היא קרבת אלוקים. אם כן נזעקת השאלה מאליה "למה לו חיים?". אדם שעושה נגד התכלית שעבורה נוצר מדוע יש לו צורך בחיים הללו?

כמה נאים הדברים למי שאמרם. הם מגלמים את דמותו של רבי אריה, שתמיד זכר ללא הרף את חובתו בעולמו להידבק במידותיו של הקדוש ברוך הוא. בכל שיגו ושיחו הרגישו - הטבה! מידות טובות! דרך ארץ! ויתור!

הצדיקים הקדישו תמיד עבודה גדולה בדרך ארץ שקדמה לתורה, ומעיינותיהם היו נתונות בשיפור המעשים ותיקון המידות. הם ידעו כמה נחת רוח הדבר גורם להקדוש ברוך הוא.

"אין התורה שוכנת לעולם בגוף שאינו בעל מידות טובות"

על דברי התנא באבות (ג, יז): "אם אין תורה אין דרך ארץ", מפרש

מידה מופלאה להשכין אהבה בין בני אדם ולהרבות שלום בעולם, היתה מצויה אצל מחותננו, הגאון החסיד רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, רב בית המדרש 'סוכטשוב' בבני-ברק.

אני זוכר שפעם הלכתי עימו ברחובות בני ברק, ולפתע נשמעו קולות רמים מאחד הבניינים הסמוכים. משהתקרבנו לבנין הבנו מיד במה מדובר; היה זה ויכוח שפרץ בין שני שכנים על כותל מסויים שבנו ביניהם, והנידון היה על מי מוטל לשלם את הוצאתו, כל אחד מהם הטיל את התשלום על השני.

הרב קובלסקי לא הסכים להתעלם מהמריבה ולהמשיך בדרכנו. הוא ניגש אל הניצים ושאל: "באיזה סכום מדובר?", והשניים נקבו בסכום המדוייק.

הוא פנה לשניהם ואמר בחיוך לבבי ומרגיע: "תראו רבותי! להתחיל לריב ולהתקוטט כולם יכולים, לא זקוקים בשביל זה לאומנות מיוחדת. החכמה היא איך לסיים את הריב...".

משפט זה עימו פתח הרב קובלסקי את השיחה, כבר הצליחה להשרות במידה מסויימת אווירה של פיוס ולהמאס את המחלוקת בעיניהם.

אז ניגש אל אחד מהם ושאל: "עד כמה מוכן אתה לסגת מדרישותיך למען השלום?". ניגש אל השני ושאל: "כמה כסף אתה מוכן להוסיף למען השלום?". את הפרש הסכום שנותר שילם הרב קובלסקי מכיסו הפרטי, ובלבד שהשלום ישוב לשרור בבנין.

היה זה עבורנו ספר מוסר חי, מהו "אוהב שלום ורודף שלום". ממש בחינה של "לא זו משם עד שנעשו אוהבים זה לזה".

"ואם לאו, למה לו חיים?"

הגאון הצדיק רבי ראובן הכסטר שליט"א, משגיח ישיבת מיר-ברכפלד, שמע הסבר נפלא מדודי, ראש הישיבה הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל על דברי הגאון מוילנא זצ"ל, הידועים בספר 'אבן שלמה' (פרק א אות ב), הכותב: "עיקר חיות האדם, הוא להתחזק תמיד בשבירת המידות, ואם לאו למה לו חיים?".

שאל רבי אריה שאלה עצומה, אינני מבין את מהות שאלת הגאון - "למה לו חיים", וכי לא כדאי לו לאדם לחיות בשביל שיוכל ללמוד, להתפלל ולקיים מצוות, גם אם לא הגיע למדרגה של שבירת

אתה שם של אחד מגדולי התורה שהינך מכיר ואינו בעל מידות...". משהחל להרהר בדבר, הפסיקו הרב שך, והורה לו בצורה נחרצת: "חבל לך לחשוב, כי אתה פשוט לא תמצא! ברור אצלי הדבר כי מי שאינו בעל מידות לעולם לא יגיע להיות גדול בתורה". חד וחלק!

"המגביה לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ"

ישנן אין ספור דוגמאות מאלפות, של מידות טובות ונאצלות שראינו ושמענו אצל גדולי התורה, אשר למרות היותם גבוהים ומרוממים מחשבונות בני אדם, ושקיעתם המוחלטת בתורה היתה לשם דבר, הרבו מחשבות ותחבולות להעניק מהונם וכוחם להיטיב עם זולתם ולהנעים את השהות סביבתם ובמחיצתם. כל ימיהם שקדו על תקנת נפשם, על שיפור מעשיהם ותיקון אורח חייהם, ובכל הליכותיהם הקרינו דרך ארץ, נועם, עדינות, זוך וטוהר. ברחוב צפניה בירושלים, התגורר עד לפני שנים אחדות, נכדו הצעיר של מרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, רבה של ירושלים, הרה"ג רבי יעקב פרידמן זצ"ל. בנה הצעיר של בתו הצעירה של רבי יוסף חיים, הרבנית הצדקנית רחל ברינדל פרידמן ע"ה. יהודי שקדן, אציל נפש, אהוב למקום ולבריות.

הוא סיפר לי פעם סיפור מדהים ששמע מאמו הצדקנית: בימי בחרותה כששבה באחד הימים הביתה, הבחינה כי אביה הגדול רבי יוסף חיים יושב ומשוחח עם מאן דהו על דא ועל הא, והיה נשמע לה כסתם שיחה בטלה. היה זה דבר משונה בעיניה, היא הכירה מקרוב את גודל שקדנותו של אביה, את דקדוק הזמן המופלג שלו, ואת חישוב עיתותיו העמוסים עד לאחת.

כדי לסבר את האוזן על עוצם ההתמדה וניצול הזמן של רבי יוסף חיים, אציין בדרך אגב, את שסיפר זקנו הגאון הצדיק רבי צבי קופשיץ זצ"ל, כי בשנת תרפ"ח נכנס לביתו של רבי יוסף חיים דקות אחדות לאחר רעידת האדמה החזקה שפקדה את ירושלים. רבי יוסף חיים היה עסוק אז בליבון סוגיא סבוכה, בעיצומה של כתיבת חידושי תורה, ולמרות הבהלה הגדולה שאחזה את כולם, הוא המשיך בשגרת הכתיבה שלו, כאילו דבר לא אירע.

אך כשראה את נכדו רבי צבי מבוהל מעט, אמר: "מדוע נבהלת? כבר בירכת 'שכוחו וגבורתו מלא עולם'? אם עדיין לא ברכת, תברך כעת ותמשיך ללמוד, חבל על כל רגע! הזמן שחולף לא חוזר עוד!..."

והנה, כאן השתוממה הבת למצוא לפתע את אביה יושב זמן לא מבוטל ומשוחח בנחת ובשלוה דברים בטלים עם יהודי בלתי מוכר. אך כמובן מפני כבוד אביה שמרה הבת את הפליאה בליבה ולא אמרה דבר.

כשהלה עזב את הבית, פנה אליה אביה ושאלה: "האינך רואה כאן דבר משונה?"

- "בטח אני רואה!"

- "אם כן מדוע אינך שואלת אותי על כך?"

- "כי אין זה דרך ארץ לשאול את האבא שאלות" - הצטדקה.

רבינו יונה כך: "כלומר, מי שאינו יודע תורה אינו שלם במידות של דרך ארץ... בלא תורה לא יהיו דעותיו שלמות בדרך ארץ".

ועל המשך המשנה - "אם אין דרך ארץ אין תורה", פירש רבינו יונה: "רצה לומר שצריך תחילה לתקן את עצמו במדות, ובזה תשכון התורה עליו שאיננה שוכנת לעולם בגוף שאינו בעל מידות טובות. לא שילמד תורה ואחר כך יקח לו המצוות [אולי: המידות], כי אי אפשר".

רבנו יונה מדגיש כאן, כי סדר העבודה ושלימות קומתו הרוחנית של האדם צריכה להיות דוקא בסדר מסוים. בתחילה עליו ליישר מידותיו כהכנה ללימוד תורה, כי בלא מידות טובות אין התורה מסוגלת לשכון ולהיספג בגופו, אבל השלמת תיקון המדות תיתכן רק לאחר שכבר רכש קנין בתורה.

כדי שהאדם יזכה לרכוש תורה, ולהיפך במהותו לאיש מורם מעם, ראשית עליו לתקן את עצמו במידות. אם חלילה האדם לומד תורה ונשאר בעל מידות מושחתות, מלבד זאת שבהנהגתו הקלוקלת הוא בו לתורה קבל עם ועדה, אלא גם הוא נשחת עוד יותר. היא גורמת לו להתגאות ולהתנשאות על השני, לנהוג בזול ובפראות, וקדושת התורה שבאופן תמידי מקדשת את החומר, מעדנת את האדם ומרסנת אותו, מסתלקת ממנו ואינה שוכנת בו יותר, למרות שהוא נמנה על עוסקיה ולומדיה.

מסופר על יהודי שנכנס פעם למעונו של קדוש ישראל מרן ה'סטייפלער' זצ"ל, ושאלתו בפיו. הציעו לו שידוך עבור בתו, בחור מצויין וידען גדול בהרבה מחלקי התורה, שניבאו לו גדולות ונצורות, וכעת נודע לו כי ה'סטייפלער' מכיר את המוצע באופן אישי, ובא לשאול אם אכן כדאי לו לגשת להצעה המדוברת?

ה'סטייפלער' הגיב בתנועה ששידרה כי הוא אינו מרוצה מהשידוך. האברך ביקש לשמוע את הסיבה בגללה ה'סטייפלער' הגיב כך, ושאל בעדינות: "מדוע הרב לא 'דוחף' אותי לגשת לשידוך?". השיבו ה'סטייפלער' בחריפות: "צריך לדעת כי האשה היא לא 'סטנדר' שמנענעים אותה לאיזה כיוון שרוצים ובאיזה זמן שחפצים... אשה היא גם כן 'אדם'. היא בעלת רגשות אנושיים ויש לכבד אותה כנאות, להתחשב בה ולסייע לה בכל מיני מצבים שונים. לכן לא די בכך שהבחור מוכתר במעלות התורה, בשביל להיות עם בת זוג הוא מוכרח גם להיות בעל מדות טובות!..."

העסקן הנודע, הרה"ג רבי שלמה לורינץ זצ"ל, מספר בספר זכרונותיו, כי פעם אמר לו מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, כי גדול בתורה מוכרח להיות בעל מידות טובות. התפלא רבי שלמה ושאל: "איני יורד לעומק הדברים. אני דוקא סבור שבשביל לגדול בתורה צריך האדם להיות בעל יכולת התמדה ושקידה, בעל כשרון, קליטה מהירה והבנה מעמיקה. מידות טובות זה אמנם דבר טוב, יפה ומועיל, כבודן במקומן מונח, אבל מדוע הן הכרחיות בשביל לגדול בתורה?"

הרב שך השיבו, כי כעת בשל חולשתו אינו זוכר היכן לחפש את מקור הדברים בחז"ל, אך בהחלט הוא יכול לסמוך עליו שיש לזה מקור, והפנה את השאלה לכיוונו של רבי שלמה: "אדרבה, תאמר לי

- "אדרבה, כאן יש לי כן עניין שתשאלו" - אמר.

כאשר קיבלה את רשות הדיבור, פתחה ואמרה: "אבא! מעולם לא ראיתך נועד כך בישיבה לשיחה בטילה, ועוד לשיחה כה ארוכה?". חייך רבי יוסף חיים ואמר: "בדיוק לזה כיוונתי כשביקשתי ממך לשאול אותי על מה שנראה בעיניך מוזר!".

ולגוף השאלה השיב לה רבי יוסף חיים תשובה מדהימה:

"היהודי הזה שישב כאן הוא יהודי גלמוד, שאין לו מכרים וקרובים, הוא זקוק נואשות למישהו שיקשיב לסיפורים שלו, לחדשות שבפיו... הוא מצא אותי כמי שמתעניין בו, ואין לו עם מי לדבר ולפטפט מלבדי. מוטלת עלי חובה לתת לו הרגשה טובה כי אכן הוא מצא איש כלבבו, ופטפטיו מסקרנים אותי. לכן אין בדיבורים אלו שיחה בטלה כלל וכלל, כי זה צורך חיוני עבורו..."



אחד המתפללים הקבועים בבית מרן ה'חזון-איש' זצ"ל סיפר, כי פעם היה בביתו של ה'חזון איש' בשעה שהתענד לצאת מהבית להשתתף בברית מילה לבן אחד ממקורביו. ה'חזון איש' עטה כבר את מעילו וכובעו ועמד בדלת, ולפתע הופיעו מספר אנשים שבאו להשיח את מועקתם באוזני ה'חזון איש'.

כאשר הבחין בהם ה'חזון איש', מבלי אומר ודברים שב מיד לחדרו, ובסבלנות נדירה השמורה עימו, שוחח עימם במשך קרוב לחצי שעה על כל היבטי הבעיה שהציגו, כאילו לא אמורה להתקיים כעת ברית מילה, בהענקת תחושה כאילו כל הזמן שלפניו מוקדש כעת אך ורק להם ולבעיותם הסבוכה...

כשיצאו מהחדר, קם ה'חזון איש' ויצא מהבית לכיוון הרכב הממתין לו בחוץ. אך מיד עם כניסתו לרכב, ראה כי הנהג כבר התניע את מכוניתו, והיה ניכר לפי תנועותיו כי כעת עם כניסתו של הרב לרכב הוא מתכנן לפתוח בדהירה לאחר האיחור המוגזם. אך ה'חזון איש' הורה לו: "סע באיטיות!".

כשהתרחקו מהמקום, הסביר לנהג מדוע הורה לו לנסוע לאט למרות שהשעה היתה מאוחרת: "כשיצאנו מהבית האנשים הללו היו עדיין בקרבת מקום, ואילו הייתה פותח את הנסיעה במהירות, היתה עוברת בהם מחשבה שמא הם עכבו אותי, או שמא לא היה לי באמת כח עבורם. הראיה שברגע שיצאו ממני 'ברחת'... מאנשים שבורי לב לא בורחים..."

זהו אפס קצהו של רגישות נפלאה לזולת שהיתה ב'חזון איש'.

מדוע טיפס ראש ישיבת סלבודקה שלוש קומות?

סיפור מדהים שמעתי מידידי הרב הגאון רבי אברהם רוזנברג שליט"א, על מידותיו הנאצלות של אביו הגאון רבי ברוך רוזנברג זצ"ל, ראש ישיבת סלבודקה, ועל התחשבותו הנדירה דק שבדק בענייני 'בן אדם לחברו':

בערב ימיו של רבי ברוך, כשגילו נשק לגיל גבורות, הוא הוזמן פעם לחתונת תלמיד. הוא ירד מביתו ברחוב שפת אמת בבני-ברק, ונכנס למכוניתו של אחד התלמידים, שנועד במיוחד כדי להביאו לשמחה.

אולם עם כניסתו למכונית נזכר כי שכח דבר מה בבית, בבקשת מחילה מראש שאל רבי ברוך את התלמיד אם יאות להמתין לו דקות אחדות, כי נזכר כעת ששכח דבר חשוב בבית ועליו לשוב לעלות ולהביאו. הנהג ניסה להציע את עצמו לעלות במקומו, אך נתקל בסירוב עיקש: "רק אני יכול לעשות זאת" - נימק הרב.

רבי ברוך יצא מהמכונית, טיפס את גרמי המדרגות עד לביתו בקומה השלישית, וחזר כשהוא מאומץ, נושם ונושף בכבידות.

התלמיד המסוקרן הפציר ודחק ברבי ברוך לגלות לו מה הדבר הכה חשוב בשבילו טרח לעלות הביתה שוב, ורבי ברוך נאלץ לגלות לו את הסיבה המאלפת והצריכה תלמוד:

"הן היום בדורנו השתנה קצת הענין של שמחת חתן וכלה. היום נהוג בכל חתונה להזמין צלם שינציח את האירוע. סבור אני שגם זה חלק משמחת חתן וכלה, כי הרי לאחר החתונה מעיינים בתמונות וזה מחזיר את הרואים אל אותם רגעים שמחים בחתונה, וזה גורם להם הנאה מיוחדת.

"אולם בזמן האחרון גיליתי כי הצלם מנציח גם את רגעי כתיבת הכתובה וסידור הקידושין, ולא רק את החתן הכלה והשושבינן אלא אף את הרב המסדר קידושין. אלא שדא עקא העט המונח בכיסי איתו הייתי משתמש לכתיבת הכתובה בחתונות תלמידים היה עט פשוט מידי... לכן הלכתי באחד הימים לקנות עט יפה ומכובד יותר, המצופה בךמיו זהב, שישמש אותי במיוחד עבור אירועים שכאלה. תמיד שאני מוזמן לסדר קידושין אני משתדל לקחת איתי את העט הזה, מהסיבה האחת והיחידה שלחתי ולכלה תהיה הרגשה טובה יותר, מכך שהתמונות יצאו מעט יותר יפות, והרי אם באפשרותי לעשות זאת בנקל למה לא לעשות זאת?..."

"קודם, כאשר נכנסתי למונית", הטעים רבי ברוך, "נזכרתי כי שכחתי את העט בבית, ופשוט עליתי לקחתו".

הבן רבי אברהם אמר לי כממתיק סוד: "הרי הכרת הרבה שנים את אבא זצ"ל. כל הוויתו היתה תורה. נוכחת לא אחת את שקיעתו העצומה בתורה, הן בהיותו אחד האריות שבכולל 'חזון איש', והן בשמשו בקודש כראש ישיבת סלבודקה. שעות ארוכות לא זו ממקומו, ועמל ויגע בתורה בצורה מדהימה. כמה קשה להאמין עליו ששם לב לפרט מזערי כזה ושייחס לו בכלל חשיבות. אין זה אלא מפני שעם כל הגדלות התורנית שלו, ליבו היה מלא וגדוש ברצון עז להיטיב לבריות".

בינו נא זאת! ראש ישיבה במעלה גיל השמונים, שזכה במשך שנות דור להעמיד אלפי תלמידים, ולא היו לו בעולמו אלא ד' אמות של תורה והלכה, טרח בגילו המבוגר לטפס מספר קומות בטרחה מרובה, בשביל מה? כדי שהתמונה של הזוג תצא מעט יותר מוצלחת...

לא נתפס! כמה רגישות, כמה טוב עין, כמה רוחב לב מונח בהנהגה מופלאה שכזאת!

כשסיפרתי זאת לאחד מחשובי תלמידיו, שזכה ללמוד עימו חברותא, השתומם מהסיפור והגיב לאחר מחשבה: "אכן, מצד אחד אכן קשה להאמין על אישיות כה מרוממת כשל רבי ברוך



הצטרפו למנויי המייל היומי של 'דרשו' - 'הפותח בכל יום'

וכנסו להגרלת ענק

חמשה זוכים יזכו בחבילת שי יוקרתית
הכוללת בתוכה ממגוון ספרי דרשו,
כוס קידוש מכסף ושעון יד דיגיטלי ייחודי

שלחו מייל עם המילה צרף

לכתובת המייל של דרשו dirshu@dirshu.co.il

או השאירו את כתובת המייל שלכם

בקו השיעורים של דרשו **077-2222666** שלוחה 9

צרפו חברים מכרים ובני משפחה
וגם הם יכנסו להגרלה הגדולה

ההגרלה תתקיים ביום שישי ט"ו באב תשע"ט



לא רק בצדיקים גדולים רואים זאת, אלא גם בתינוקות של בית רבן שפיהם טהור וקדוש. משפחה מבני ברק בת תשעה נפשות רצתה לנסוע למירון. הרכב היה קטן, בדרך הכין אותם האב לקראת התפילה על הציון, ואמר: "אנחנו נוסעים כעת לתנא האלוקי. כל תפילה שתבקשו מעומק הלב - תתקבל". הוא לא חשב שגם הילד הקטן בן השלש שומע את דבריו ומפנים את המסר...

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על כוח הדיבור



"איש פי ידר נדר לה'... לא יחל דברו פֶּכַל הֵיטָא מִפִּי יַעֲשֶׂה" (במדבר ל', ג')

נדרים הם ענין חמור ביותר, וענשו של הנודר ואינו מקיים חמור ביותר. רבותינו ז"ל אמרו דברים נוראים על אדם כזה. שלמה המלך אמר "טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם" (קהלת ה', ד). אם אדם נדר נדר ואינו יכול לקיימו משום שהוא קשה מדי, לכל הפחות עליו לעשות התרה, אולם חמור ביותר להשאר עם הנדר ולהמשיך למרוד בה' חלילה וחס! טוב יותר שלא היה נודר! מי בקש זאת מידכם?! לא בכדי ענשו של אדם כזה חמור מאד. המגיד מדובנא באר זאת במשל נאה:

מעשה באדם קשה-יום שלא היתה לו פרוטה לפרטה וחיפש פרנסה. באחד הימים כשעבר ליד תחנת המטרה, עלה בלבו רעיון. הוא נכנס פנימה וביקש להיות שוטר...

"חביבי" - אמרו לו - "שוטרים יש לנו מספיק, אבל עבורך ישנה הצעה מעניינת. אנחנו מחפשים סוהר שישמור על בני אדם שחיבוהו לשבת בבית הסוהר בתנאים-לא-תנאים. אתה מוכן לשמש בתפקיד הזה?"

הסכים האיש, ועד מהרה הגיע לבית הסוהר שהורו לו. ביום העבודה הראשון ערכו לו סיור בין התאים. הוא נחרד לראות אנשים כלואים בצינוק. בקושי יכולים לחיות שם! האוכל נזרק אליהם, וההתייחסות אליהם כאל שפלי-אדם.

הוא המשיך בדרכו, וראה עוד ועוד מראות קשים, עד שנעצר מול מראה שונה בתכלית השינוי - נגלה לפניו תא מרווח עם מיטה מסודרת, שולחן ומנורה, ואפילו שירותים צמודים, כיאה וכיאות לבני אדם, והאסיר שם זכה ליחס נאות.

"מה זה?" - הביע את תמיהתו - "מה פשר החדר המפאר הזה? במה שונה האסיר הזה משאר האסירים?"

"סיפור עצוב" - נדו בראשם שאר הסוהרים - "בחדרים הקודמים היו שודדים, גנבים ורוצחים, חלאת אדם, שמקבלים כל הזמן את העונש הראוי להם, אבל אסיר זה היה סוחר, הוא ניהל בית מסחר, וארע לו מה שעלול לקרות לבעלי עסקים - אוהב כסף לא ישבע

כסף (קהלת ה', ט). הוא לקח הלוואות, אך המחירים ירדו, והוא לא הצליח להחזיר את החובות. בסופו של דבר הוכרח למכור את בית המסחר שלו במחיר זול, ומול הנושים הרבים הכריז על פשיטת רגל. הענין אמור להסתדר בבית משפט תוך שלשה עד ארבעה ימים, ובינתיים הוא במשמר בבית הסוהר."

"מה פרוש פשיטת רגל?" - בקש האיש להבין.

הסוהרים הסבירו לו בסבלנות, כי מדובר באדם שאין לו שום אפשרות לשלם למלווים שלו מהם את כספם. הוא מכרז כפושט רגל, ועל פי הסדר הוא משלם בכל חודש סכום כפי יכולתו.

באותו רגע חלף בראשו של מיודענו רעיון מבריק. הוא אמר לעצמו: 'אין לי מה לעשות בחי', מלבד להישאר ביחד עם שאר השומרים בתוך הצחנה הזו?!... הלך משם, קנה לו בגדים נאים במשכורת של אותו היום, נסע לבית המלון המפואר ביותר שהכיר והזמין לו סוויטה מלכותית. הזמין לחדרו מעדני עולם, ואכל ושתה להנאתו. חלף שבוע, ובעל בית המלון ניגש אליו והגיש לו חשבון מפרט, סכום גדול שעליו לשלם.

הציץ השומר בחשבון, הרים את עיניו למנהל ואמר בפשטות: "אין לי... פשטתי את הרגל..."

המנהל לא איבד זמן והזמין למשפט.

שאל השופט: "מה זה צריך להיות? למה לא שילמת?"

"אין לי" - הצהיר האיש - "על יום עבודה כסוהר קיבלתי בקושי כמה פרוטות".

"ומדוע הלכת לבית מלון?"

"הכרזתי על פשיטת רגל... מה הבעיה?"...

מיד הורה השופט להלקותו מאה מלקות. הנשמע כדבר הזה? אדם אוכל ושותה על חשבון אחרים, גוזל את בעל בית המלון, וכל זאת בידיעה מראש, שבכוונתו להתחמק מתשלום!...

"אדוני השופט" - נבון האיש - "אינני מבין! מה ביני ובין אותו סוחר שקיבל חדר נאה? למה לפשיטת הרגל שלו הסכמת, ואותי אתה מלקה?"

"נו, באמת" - ענה השופט - "הלה היה אדם טוב, סוחר ישר דרך, שכל המכירות והקניות שלו נעשו בהתאם לחוק, אלא שבעל כרחו נקלע למצבו הכלכלי הקשה. אבל אתה, אין לך כלום. מעולם לא עבדת ולא הרווחת ביושר את לחמך! אתה הולך וגוזל את בעל בית המלון כדי למלא את תאוותך בכוונה מוצהרת לא לשלם. וודאי שאין שום דרך לפטור אותך מעונש!"

כל זה אינו אלא משל לשני אנשים שחטאו. הראשון הוא אדם מסכן, שנכשל בעברה מתוך אונס ובשגגה, כמו הסוחר, ואלו השני הלך וחטא בכוונה תחילה, כאותו סוהר מתחיל. וכי ניתן להשוות בין השניים?

אדם שנודר נדר לה' אלוהיו ואחר כך טוען שאינו יכול לשלם, עדיף כבר שלא ינדר. וכי כך ראוי לעשות - לנדר נדר, ואחר כך להכריז על פשיטת רגל?

לפיכך ענשו של אדם כזה גדול מנשא.

הגאון הקדוש, שר בית הזהר רבי חיים ויטאל זצ"ל, היה דורש פסוק זה כך:

"לא יחל דברו" - אדם השומר את פיו ולא מחלל את דברו ומזלזל בו, זוכה ש"ככל היוצא מפיו יעשה" - הקב"ה נותן כח בפיו ומקיים ועושה את דבריו.

כח הדיבור שניתן לאדם הוא קדוש ויקר ביותר. פיו הוא כלי שרת לבורא יתברך! בכח הדיבור העולם מתקיים, כמאמר הכתוב (תהלים סח, יב): "ה' יתן אומר המבשרות צבא רב".

עיקרו של האדם הוא כח הדיבור. בבריאת האדם אומרת התורה: "ויהי האדם לנפש חיה" (בראשית ב, ז). מתרגם אונקלוס: "לרוח ממללא?". נשמת החיים שהקב"ה נפח באדם בבריאתו היא כח הדיבור שנתן בו.

משום כך, יש לשמור ביותר על הדיבור. זהו דבר יקר שמוכרח להיות שמור באופן מיוחד!

דיבור או שתיקה - מה עדיף?

יש הטוענים, שהטוב ביותר לא לדבר בכלל, אבל ישנם מצבים שבהם אי אפשר לשתוק. או אז, צריך האדם לדעת מה לדבר ואיך לדבר.

שני שרים בכירים, מיועציו הבכירים של המלך, נהגו להתווכח ביניהם בענין הדבור. אחד סבר שהשתיקה היא הדבר העיקרי שצריך האדם לעשות, וזהו קיום העולם. יפה שתיקה לחכמים (פסחים צט ע"א).

ואילו זולתו טען, שהדיבור הוא כח משמעותי יותר. לבסוף קץ המלך בוויכוחים הארוכים והודיע להם, כי בכוונתו להעמיד צוות שופטים והוגי דעות, וכל אחד מהם יציג את עמדתו ויסבירה היטב. סוף סוף יכריע מי משניהם צודק.

בשעה היעודה נעמדו השנים לפני המלך וצוות השופטים. ראשון פתח השר שטען כי כח הדיבור חשוב יותר. הוא הסביר כי בכח הדיבור מתקיים העולם כולו. כל משא ומתן בין בני אדם נעשה על ידי דיבור, כל לימוד שצריך אדם ללמד נעשה באמצעות הדיבור. אדם נושא אשה על ידי הדיבור, ונמצא שזהו קיומו של העולם. כשסיים נעמד חברו והחל להסביר כי השתיקה חשובה יותר ונחוצה לקיום העולם.

"אדוני המלך" - עצר אותו הראשון - "האם אוכל לשאול שאלה?" כשניתן לו מבוקשו טען: "אני הבאתי בכח הדיבור ראייה כי הדיבור הוא החשוב ביותר, ואיך הוא מביא ראייה משלי על שלו? אין לו רשות להשתמש בכח הדיבור שלו? עליו להביא ראיות על ידי שתיקה!"... נהנה המלך מן הדברים והכריע כי הצדק עמו...

כח הבניין וההרס שבדיבור

הדיבור הוא הדבר החשוב ביותר הנחוץ לקיום העולם. אלא, שיש להזהר בו ולשמור עליו ביותר, ובמיוחד להזהר שלא לבוא לידי לשון הרע, רכילות, שקרים והתפארות עצמית המביאה לגאווה.

"אל תתן את פך לחטיא? את בשרך" אמר שלמה המלך (קהלת ה, ה). עוד אמר: "שומר פיו ולשונו שומר מצוות נפשו" (משלי כא, כג). העברות החמורות ביותר מגיעות מכח הדיבור, והרבה חורבנות ארעו בעולם בעקבות מילה מיותרת שנזרקה מבלי משים, ופגיעתה הקשה נותרה לדורות.

שמירת הפה מוסיפה לכווח

ככל שאדם שומר על דיבורו, יש בו כח ועצמה גדולים יותר! הבבא סאלי זיע"א היה מביא על כך את דברי המשנה בברכות "השותה מים לצימאון מברך שהכל נהיה בדברו" (ברכות פ"ו מ"ח). הוא באר: אין מים אלא תורה, שנאמר "הוי כל צמא לכו למים" (ישעיה נה, א). אדם הלומד תורה מתוך צימאון, כלומר בחשק ובשמחה, במצב של "צמאה לך נפשי כמה לך בשרי" (תהלים סג, ב), זוכה לקדש את עצמו ומקדש את כח הדיבור שלו. מכח זה יזכה ל"מברך שהכל נהיה בדברו", כלומר, יברך, והקב"ה יעשה את דברו! כל זאת מכח הדיבור הנעשה בקדושה ובטהרה, שכן הקב"ה אוהב את הדיבור הקדוש והאמיתי.

תפלתו התמימה של בן השלש

לא רק בצדיקים גדולים רואים זאת, אלא גם בתינוקות של בית רבן שלא טעמו טעם חטא, ופיהם טהור וקדוש.

משפחה מבני ברק בת תשעה נפשות רצתה לנסוע למירון בל"ג בעמר. הרכב היה קטן, חמישה מקומות בלבד. מה עושים? שכן שנסע גם הוא הסכים לצרף את אחד הילדים, אבל השאר נדחסו

"הכרתי בחיי גדולי ישראל רבים", פתח הרב שך, "אני זוכר היטב רבים מגדולי ישראל באירופה לפני המלחמה. כולם היו אנשים מרוממים משכמם ומעלה, שפעלו גדולות ונצורות. אבל מי שהייתה לו השפעה רבה ביותר על כלל ישראל - היה החפץ חיים. הוא היה מנהיג הדור הבלתי מעורער. מדוע זכה דווקא החפץ חיים להיות מנהיג הדור, בשעה שהיו גדולי ישראל רבים ומיוחדים מאוד?"

הרה"ג ר' יהושע ליף בסיפור אישי על מרן הגרא"מ ש"ך זצ"ל



"וידבר משה אל ראשי המטות" (במדבר ל', ב')

כאשר עלה לראשונה הרעיון להקים את ישיבת 'נר יעקב' (לבני חו"ל), דברתי על כך באריכות עם הרב שך, והוא עודד אותי מאוד. "אני אחיה נשיא הישיבה", הודיע לי בפשטות, אחר כך חיך ואמר בבדיחות: "אם הזכרת שמי בראש דפי המכתב של הישיבה תועיל, תכתבו אותו. ואם היא תפריע, אל תכתבו את שמי. בכל מקרה", הוא סיכם, "אני אחיה נשיא הישיבה".

הוא לא יכול היה לדעת כמה יקרה לי הבטחה זו. חשבתי שיהיה עליי לצאת לדרך בכוחות עצמי, והנה גדול הדור מבטיח לעמוד לצדי ולתמוך בי...

התואר 'נשיא הישיבה' שנטל הרב שך על עצמו בכזו ענוות חן, לא היה תואר כבוד ריק מתוכן, כשאמר את המילים התכוון בכל לבו להעניק לי את תמיכתו חסרת התנאים. ואמנם, לכל אורך הדרך יכולתי להיוועץ בו בכל עת ובכל שעה. תמיד הייתה דלתו פתוחה בפניי, ובכל פעם שהתקשרתי התפנה מכל עיסוקיו והקשיב לי במלוא תשומת הלב.

בנוסף לכך, בארבע או חמש השנים הראשונות לישיבה, התפתחה מסורת להביא את הבחורים פעם בשנה, בסביבות חג השבועות, לבני ברק, לשיחה בת חצי שעה שמסר בפניהם הרב שך, שהיה כבר זקן מופלג. שיחה זו הפכה לאחד מרגעי השיא של השנה. הבחורים עקבו מרותקים אחרי דמותו הקדושה שלא נס ליחה. לעתים קרובות היה מבקש ממני לתרגם את דבריו, ואמר לי: "הרב ליף, זאג איבער אין ענגליש - חזור על דבריי באנגלית".

כשסיימתי לתרגם היה שואל: "נו, האט איר אלעס געזאגט? אמרת כל מה שאמרת?"

כשהנהנתי בראשי המשיך בשיחה.

השמועה על הביקור השנתי עשתה לה כנפיים בקרב בחורים אמריקנים בירושלים, ורבים משיבות אחרות הצטרפו אלינו לאירוע המרומם. כך נמסרה שיחתו של הרב שך בפני קהל מגוון מאוד.

הרב שך הקפיד תמיד לעמוד כשדיבר בפני הבחורים. כל שנה חזר

המחזה על עצמו. ניסיתי לשכנעו לשבת, כי קשה היה לו לעמוד פרק זמן ארוך כל כך, אך הוא סירב בנחרצות, ולא הסכים לעשות לעצמו הנחות, רק מכיוון שהוא בן תשעים וחמש.

ברור היה לנוכחים שראש הישיבה מרגיש תחושת אחריות אמיתית, הן כלפי הציבור והן כלפי כל יחיד, ושום דבר בעולם לא קשה לו אם בחורי הישיבה 'שלו' (אל תשכחו, הוא היה הנשיא) יתחזקו בעקבות מאמציו.



ישיבת 'נר יעקב' הוקמה בשנת תשמ"ח. בשנתה הראשונה שכנה בשכונת מעלות דפנה, בשנה השנייה רצינו להעבירה להר נוף.

חיפשנו בניין שיתאים לצרכי הישיבה ומצאנו - בניית המבנה עדיין לא הושלמה, אבל הקבלן הבטיח לסיים בהתאם לדרישותינו, כשבתמורה לכך דרש תוך חודש וחצי, לקבל מקדמה על סך חמישים אלף דולר.

היה קשה לגייס סכום עצום כזה במהירות כזו. היה עליי להחליט האם אני מוכן ליטול על עצמי מחויבות בסדר גודל כזה, מבלי שיהיה לי מושג מהיכן יגיע הכסף.

הלכתי לדרוש בעצת הרב שך, ה'נשיא' של ישיבתנו. "תחתום על חוזה", הוא יעץ לי, "אחר כך תטוס לאמריקה לגייס את הכסף".

תשובה זו הפתיעה אותי: ידעתי שבדרך כלל הרב שך האמין שצריך להיות זהיר, להשתמש רק במה שיש, ולא לקחת סיכונים. והנה הוא אומר לי לחתום על חוזה מבלי שיהיה לי שמץ של מושג כיצד לגייס את הסכום הדרוש! אך מצד שני ידעתי, שאם הרב שך הורה לי לחתום, אין לערער על דבריו!

ביום שלמחרת חתמתי על החוזה. אחר כך טסתי לארצות הברית, בסייעתא דשמיא עצומה הצלחתי לגייס את הסכום כולו עד לשובי ארצה, כעבור שלושה שבועות. לא ציפיתי להצלחה כזו; יחסתי פלא זה לברכות הרב שך ולאמונת חכמים ש'צדיק גוזר והקב"ה מקיים'.

אחרי פטירת הרב שך הזמנתי את הרב חיים וולקין שליט"א, משגיח ישיבת 'עטרת ישראל' בבית וגן, לשיחה בישיבה. במהלך השיחה סיפר ר' חיים סיפור אישי מיוחד:

במשך שנים רבות לימד הרב וולקין בישיבת 'אש התורה' שבעיר העתיקה בירושלים. באופן מפתיע קיבלה הישיבה הצעה לקבל שטח ביישוב 'מעלה עמוס' (ליד תקוע) ולהקים בו סניף נוסף לישיבה.

באותו זמן לא נחשבו המגורים מעבר לקו הירוק למסוכנים. ראש הממשלה אריק שרון היה מעוניין מאוד לפתח את תקוע למטרות האסטרטגיות, לשם כך ניתנו לעוברים לשם תמריצים מפתים - שטח ענק הובטח לתלמידי הישיבה, למשפחות האברכים ולרבנים. לר' חיים עצמו הוצע תפקיד ראש ישיבת 'אש התורה' במעלה עמוס. ההזדמנות נראתה לו מבטיחה וכדאית.

הוא הלך לדרוש בעצת הרב שך.

הרב שך הקשיב בתשומת לב, ולאחר מכן ענה במילים: "עס איז אגוטע זאך פאר דיר - זה דבר טוב בשבילך. אם אתה מרגיש שתצליח שם, עליך לשקול את ההצעה ברצינות".

ר' חיים יצא מבית הרב שך, הוא מצא טלפון ציבורי והתקשר לבשר לנוגעים בדבר שעל פי דברי הרב שך עליהם לקדם את העניין. הוא חזר לירושלים. זמן קצר אחרי שהגיע לביתו, צלצל הטלפון, מעבר לקו היה הגבאי של הרב שך.

"מתי תגיע בפעם הבאה לבני ברק?", שאל הגבאי.

"אני יכול לבוא מיד".

"אתה לא צריך לבוא מיד, אבל בפעם הבאה שאתה מגיע לבני ברק, הרב שך רוצה שתבוא אליו".

ר' חיים הבין שכדאי לחזור מיד לביתו של הרב שך. הוא סב על עקביו, יצא מביתו, ונסע שוב לבני ברק, כשהוא תוהה בלבו מדוע נקרא שוב אל הרב שך. ברגע שהגיע פתח הרב שך בלי הקדמות:

"שקלתי את הנושא שעליו דיברנו, ואני עדיין מחזיק בעצה שנתתי לך: המשרה הזו היא טובה בשבילך. אבל בכל זאת אני מוכרח לומר לך שלתלמידיי אני מייעץ לא לגור מעבר לקו הירוק. אבל אני שוב אומר: בשבילך זה גוטע זאך - דבר טוב".

"איך בין א תלמיד - אני תלמיד", הצהיר ר' חיים, מודיע בכך לראש הישיבה שהוא מוכן להקשיב לו ולקבל כל הכרעה. "ביסט א תלמיד? - אתה מחשיב את עצמך לתלמיד?", שאל הרב שך.

"יא, איך בין א תלמיד - כן, אני מחשיב את עצמי לתלמיד". "אויב דו ביסט א תלמיד, זאג איך גיי נישט - אם אתה מחשיב את עצמך לתלמיד, אני אומר לך לא ללכת".

במילים אלה חזר בו הרב שך מתמיכתו הקודמת. לפתע ההצעה שנראתה מבטיחה כל כך, כבר לא נראתה מבטיחה כלל... אם ר' חיים מחשיב את עצמו לתלמיד, הרי שהרב שך מייעץ לו מה שהיה מייעץ לכל אחד מאלפי תלמידיו.

אמנם, ייתכן שהפרויקט יצליח, ר' חיים יפרח שם והכול יהיה נפלא, אבל בעיני הרב שך החוויר כל זה ואיבד את חשיבותו לעומת האלטרנטיבה: שאולי יום אחד תקום ממשלה, שתחליט לעקור את מה שהשקיעו בו זמן ומשאבים רבים כל כך.

ר' חיים קיבל את הפסק ללא עוררין. הוא יצא מהדירה הפשוטה, חזר לטלפון הציבורי שממנו שוחח שעות אחדות לפני כן, ושוב התקשר לממונים.

"הרב שך אמר 'לא'", הודיע, "הוא אמר, שלי לא כדאי לקבל את המשרה ולגור במקום. אתם, כמובן, יכולים להמשיך בפרויקט בלעדי".

זהו זה. ר' חיים פרש.

הוא חזר לשגרת יומו. הייתה זו החמצה מסוימת, אך הוא ידע שזו ההחלטה הנכונה. כעבור שבועיים, נשמעה נקישה על דלת ביתה של משפחת וולקין. ר' חיים פתח את הדלת, וגילה אברך עומד אצל המפתח.

"אני מבני ברק", הסביר הזר, "הרב שך ביקש ממני למסור לך משהו". האברך הוציא מכיסו מעטפה, והושיט לר' חיים המופתע. ר' חיים פתח את המעטפה וגילה בתוכה שטר של מאה דולר.

"מה זה?" שאל את האברך.

"אני רק שליח", משך האיש בכתפיו, "ראש הישיבה ביקש ממני להעביר את המעטפה, וכך עשיתי".

ר' חיים התקשר מיד לביתו של הרב שך. ר' רפי וולף הגבאי המסור, ענה לשיחה.

"אמור לי", שאל ר' חיים, "מה פשר הכסף ששלח לי הרב שך?" "שאלת את הרב שך על המשרה, והוא יעץ לך להימנע מלקחתה. אך ראש הישיבה בכל זאת חושש שנגרם לך הספק כספי. ולכן שלח לך כסף פרטי שלו, שאינו מכספי צדקה, והוא דורש שתיקח אותו כדי לפצות על ההפסד שנגרם לך".

ר' חיים נדהם. הוא ניסה להודות לרב שך על נדיבותו, ולדחות את ההצעה בנימוס. אולם ראש הישיבה סירב לשמוע. הוא עמד על כך ש'תלמידו' יקבל ממנו את הכסף במקום ה'שטעלע' שיעץ לו לדחות.

ובכך לא תם הסיפור.

במשך ארבע השנים הבאות מידי ערב ראש חודש, נשמעה דפיקה

במשך ארבע השנים הבאות מידי ערב ראש חודש, נשמעה דפיקה

שאלתי לרבינו עבור ישיבה, שהתלמידים הם בעלי תשובה ומחפשים תיקון על עוונותיהם בעבר. עד עכשיו הם היו הולכים לכותל וגומרים את התהילים, ורה"י שלהם שואל מה יעשו תקנה אחרת, שלא יהיה כזה ביטול תורה והפרעה. אמר רבינו: "שיקבלו ע"ע לקבל עלבונות באהבה, זה דבר הכי טוב". שאלתי את רבינו והרי זה דבר שא"א להזמין...

לקט ממרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, על בין אדם לחברו

"וה' יסלח לה" (במדבר ל', י"ג)



שמעתי מרבינו שפעמים רבות כששואלים אותו מה לקבל ולהתחזק, הוא משיב 'בעשיית חסד'.

בדרך כלל יצה"ר עובד לגרום לאדם תאוות וכדו', אמנם בע"ש יש יצה"ר מיוחד לדחות ולעשות דברים ברגע האחרון (וזה גורם מתח וקטטות בבית).

כתיב "לא-תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת". יש שדרשו דביום השבת צריך להזהר באופן מיוחד מאש של מריבות ומחלוקת, דבמשך ימי השבוע אדם עסוק ואין לו זמן להתקוטט, אבל בשבת יש לאדם זמן פנוי ויש יותר יצה"ר למריבות, וזהו שאמר לא תבערו אש ביום השבת.

רבינו דיבר בכאב על כך, שיש כאלו שרוצים לבנות ולהרחיב ביתם, והשכנים לא נותנים, מפני שסבורים שזה מפריע להם וכדו', אמר רבינו בתקיפות: "רק לפני שישים שנה היו תחת שלטון היטלר ימ"ש, ולא יכלו אף להרים את הראש, ועכשיו מתאוננים שזה מפריע וכדו'. "אנשים בשואה אכלו קליפות תפוזים, ולא היה להם כלום, ועתה יש להם דירה טובה, והכל מסודר, וחברו בונה מרפסת במרחק חמישים מטר ממנו, וכבר איכפת לו, ואינו מסוגל להסכים..."

סיפרתי לרבינו, ששמעתי שהיו שני שכנים שחיו בשלום עשרות שנים, ואחד השכנים נעשה מוגבל, ורצו בני משפחתו לבנות עבורו דרך להסיע כסא גלגלים, והשכן טען שזה מכער את הבנין, והגאון רבי ניסים קרליץ פסק דאכן זו טענה צודקת, אבל לאחר שיצא, פרץ בבכי ואמר: "נכון שזה צודק, אבל הרי ראה שהוא מוגבל, ואע"פ שיש סיבה זו לא נותן לבנות..."

אמר רבינו: "לדעתי ה' צריך לומר לו שנכון שמצד הדין הוא צודק, אבל צריך שידע מה ההנהגה הנכונה, אך כנראה שסבר הגרנ"ק שאין מה לדבר עמו בזה."

אמר רבינו: "איזו טענה היא 'הבנין יהי' מכוער', וכי יש דין 'זה קלי ואנוהו' על בית?"

אמר רבינו, שבשעה שבאים אליו אנשים שיש מחלוקת ביניהם וכל אחד אומר את טענתו, הוא נוהג לומר להם: "נכון שיש לכם טענות שאתם הצודקים במאה אחוז, אבל דעו לכם, שההפסד שיהי' לכם

מהמחלוקת, לא שווה למה שאתם תרוויחו בטענות שלכם"...

רבינו אמר לאחד: "תראה לנהוג שלא להתבלט, מי שמתבלט לא מצליח".

ה' לי פעם דבר מזעזע עם רבינו, שהבאתי לרבינו המאכל שלו, הסתכל עלי ואמר לי: "נו, מה יש לך לומר דבר טוב (כך מבקש תמיד לשמוע דבר תורה), אמרתי ברגע הראשון: "ב"ה שאני זוכה להיות כאן ליד רבינו!". אמר לי רבינו: "איזה עולם השקר, אתה חושב כך עלי, אם אתה היית יודע מצבי ברוחניות לא היית מדבר כך!", ושוב חזר על הדברים...

אחד אמר לפני רבינו על אנשים שהם בעלי גאוה, אבל בשמירת שבת הם מודקדקים קלה כבחמורה, הגיב רבינו: "שומר שבת כדין לא הולך עם גאוה, זה לא יתכן, אולי שומר כמצוות אנשים מלומדה, כי לא שייך ירא שמים אם לא שהוא עניו!"

סיפרו לרבינו שצלם הגיע לצלם את אחד הרבנים בביתו [לפרנסתו]. אחד מבני ביתו של אותו רב צעק עליו שישבור לו את המצלמה, הגיב רבינו: "כל אחד והגאוה שלו, מה מתערב בזה? וכי זה ענין שלו מה שההוא רוצה לצלם? [כידוע שפעמים רבות האדם חושב באמת שכוונתו לשם שמים, אבל רבינו יורד לעומק הנפש, ואומר שזה נובע ממידת גאוה (להוכיח שהוא כאן בעל הבית ובעל הדיעה, ודואג לכבוד רבו וכיו"ב), או שאר מידות רעות].

שאלתי לרבינו עבור ישיבה, שהתלמידים הם בעלי תשובה

עקום] אחד כתב ספרים ולא זכה שהתקבלו כי לא היו לו מידות טובות".

שמעתי מרבינו: "כמה פעמים יש לי תאוה ב"ה להוציא עוד כרך על 'קדשים', וכרך על 'מועד' ועוד".

אח"כ קם ממקומו, הסתכל על ארון הספרים, הרים ידיו ואמר: "תראה כמה חסד ה' עלי! לא חסר לי כלום ברוחניות, הספרים שלי, עכשיו עיניתי ב'מלא פי תהלתך' יש דברים טובים ב"ה, וכן גשמיות יש לי הכל ב"ה!"

שאלתי לרבינו: "ניחא רוחניות! אבל איזו גשמיות יש לרבינו? רבינו הצביע על השולחן, והראה לי שלא חסר לו כלום בגשמיות..."

סח רבינו: "בגיל תשע כבר אמרו לי שאני צריך משקפיים, עד היום ב"ה איני צריך משקפיים..."

א"ה כשזכיתי להיות אצל רבינו בליל שב"ק אחד, העזתי פני ושאלתי קמיה רבינו לאחר התנצלות: "הנה רבינו השיא ארבעה ילדים, האם רבינו נכנס מכך לחובות?", השיב רבינו שלא נכנס לחובות מנשואי ילדיו, וחזרתי ושאלתי: "האם ה' ממה לחסוך כסף להשיא אותם?"

אמר לי רבינו שלא ה' לו ממה לחסוך.

וחזרתי ושאלתי: "האם בכלל רבינו שילם בנשואי ילדיו?" אמר לי רבינו: "בכולם הייתי שותף בהוצאות, פעם פחות ופעם יותר, אבל בכולם הייתי שותף בהוצאות".

וחזרתי ואמרתי לפני רבינו אם חובות לא היה, ממה לחסוך לא היה, ושילמו בכל חתונה, מהיכן היתה האפשרות? ואף שחזרתי לשאול רבינו לא השיב, רק אמר: "ניסים".

ובאמת בכל ילד היתה לו השגחה פרטית: אחותה של הרבנית ע"ה הלכה פעם עם הרבנית אל עו"ד שמתמחה בפיצויים מגרמני, והגישו בקשה לפיצויים בעד הרכוש שנשדד ע"י הגרמנים ימ"ש [לא בעד הנפשות], לא ה' מדובר על סכום עתק אבל סכום! עוה"ד משך את זה שנים רבות, עד שיום אחד החליטה אחותה של הרבנית לגמור את הסיפור, והעבירה את זה לעו"ד אחר בחו"ל, ומיד סידר זאת. באותו זמן חיתנו את הבת הגדולה, ובדיק באותה תקופה הגיע כסף. זה לא היה הרבה, אבל הספיק לרוב ההוצאות. אח"כ כשחיתנו את שאר הילדים, כבר לא נשאר מהכסף אבל תמיד הסתדרו בדוחק ובס"ד הצליחו...

שמעתי מרבינו כמה פעמים, שהחזו"א אמר לו: "העולם אומר שאם הבית של הרב של העיר פחות יפה משאר הבתים - זה חילול ה'", ואמר החזו"א: "אני אומר להיפך, שאם הבית של הרב של העיר הכי יפה - זה חילול ה'!". הוסיף רבינו: "מה חסר לבית שלי? הלוואי לא יהי יותר גרוע בעוה"ב..."

(צדיק כתמר יפרח')

ומחפשים תיקון וחיזוק על עוונותיהם בעבר. עד עכשיו הם היו הולכים לכותל וגומרים את התהילים, ורה"י שלהם שואל מה יעשו תקנה אחרת, שלא יהי' כזה ביטול תורה והפרעה. אמר רבינו בזה"ל: "מובא ברמ"ק שיקבלו ע"ע לקבל עלבונות באהבה, זה דבר הכי טוב!" שאלתי את רבינו, שהרי זה דבר שא"א להזמין, ויכולה לעבור תקופה שזה לא יהי', אך הבנתי מרבינו שעצם הדבר שמקבלים על עצמם דבר זה, זה כבר חשוב!

שאלתי לרבינו עבור אחד שאומר שכבר זמן רב מצבו קשה עליו, במיוחד בענין פרנסה, בעבודה לא מצליח כלום, בתקופה האחרונה קנסו אותו על ענייני רכב, גנבו לו כסף ועוד, אמר רבינו: "הוא חושב שבדרך הטבע הכל צריך להצליח לו, וכשלא מצליח הוא שואל למה, אבל בעצם הכל זה חסד, וכשאינן לו הצלחה - אולי זה מה שצריך להיות מצד הרגילות..."

ושאלתי לרבינו ששואל מה עליו לעשות, אמר רבינו: "שיקבל על עצמו לא לצער אף אחד אפי' מקורביו".

ה' פעם שרבינו אמר דרשה לחיזוק בכמה מקומות באותו שבוע, ובמקום אחד דילג על איזה קטע, שמעתי מרבינו שהטעם לכך, שהמקום ההוא שונה במקצת משאר מקומות, ואם ה' אומרו באותו מקום, היו יכולים לחשוב שכונתו לומר איזו ביקורת עליהם.

אכתוב הנהגה נפלאה [שראיתי פעם אצל רבינו]: בתחילה רבינו שכב עם הראש לכיוון הפנימי של החדר [כי שם פחות קר], אח"כ לפתע קם והפך ראשו לכיוון החוץ, ליד דלת הכניסה, ונימק הטעם שכששוכב לצד פנימה יוצא שהוא עם הגב כלפי האדם שמדבר עמו, ואינו דרך ארץ, משא"כ עם הראש לצד חוץ - הוא עם הפנים לצד המדבר.

רבינו אמר לי שהוא מרשה לי להגיד לאנשים כל מילה טובה שאני שומע ממנו, עליהם.

אמרתי לרבינו שא"א לתאר כל מילה שאומר כמה שזה משמח אנשים, הבאתי לו דוגמא שלמחרת היום שזכיתי להתארס מאוצר מתנת חיים עם נכדת רבינו, אמר לדודי ר' אליעזר גלברט ז"ל: "אתה יודע שנעשינו מחותנים?", וזה כ"כ שימח אותו שזכר את זה כל השנים.

אמרתי לרבינו שאברך דפק בדלת, ורוצה להגיד 'גוט שבת' עם ילדיו. אמר רבינו: "טוב מאד שפתחת לו, איני יודע למה יש כאלה שעושים קשיים להיכנס!" אמרתי לרבינו: "כנראה דואגים לרבינו, שאם יכנסו כל הזמן לא יהי' לו כח", אמר רבינו: "אולי..."

אמר רבינו: "אני לא אוהב להתווכח, אע"פ שבכך אני נשאר מנוצח, החזו"א אמר שמכיר רק ג' רבנים שהיו מודים על האמת, קשה למצוא בעל מידות [ומי שאוהב להתווכח, גם כשלומד ש"ס ילמד

077-2222-666 או *4992



קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

הייתי מציע לכל מי שחושב ומעוניין לזכות ללמוד ולדעת את הש"ס להצטרף כבר עכשיו ללימוד ולמבחנים החודשיים, כך שעם תחילת המחזור הבא, בחודש טבת בשנה הבאה עלינו לטובה, יתחיל כרגיל ובקיא במלוא ההתחדשות את הדרך ללמוד ולדעת את הש"ס כולו...

השבוע התחילו רבבות אלפי לומדי ה'דף היומי' בלימוד מסכת תמורה. למה לחכות לתחילת המחזור הבא? תוהה הרה"ג יונה זילברשלג הזוכה בקרוב לסיים להבחן על כל הש"ס בפעם השנייה במסגרת 'קניין ש"ס' • סדרת שיחות עם אנשים מופלאים הנבחרים על כל הש"ס

הרה"ח ר' אהרן כהן

קרוב לשש שנים כבר עברו מאז ההתחלה הנלהבת של לימוד מסכת ברכות עם פתיחת המחזור הנוכחי בסדר ה'דף היומי'. ביום השבת פרשת פנחס (בחול'ל בלק) סיימו רבבות אלפי ישראל לומדי ה'דף היומי' ברגש את לימוד מסכת ערכין כשהם מציינים ברגש כיבוש יעד נוסף בדרך לסיום הגדול. כשמיד למחרתו, ביום ראשון י"ח תמוז (צום י"ז תמוז נדחה) התחילו בלהב ולהט את לימוד מסכת תמורה...

אחד מהדברים המפליאים מאוד אצל ציבור גדול מלומדי ה'דף היומי' הוא ההשתתפות במבחן החודשי על כל חומר הלימוד החודשי. ואכן מה נהדר הוא לראות את המראה הקדוש במוקדי המבחנים הפרוסים בכל רחבי העולם היהודי;

שורות-שורות של לומדים חשובים, תלמידי חכמים מופלגים לצד בני עמך ישראל שחשקה נפשם להתקדם בלימוד וידיעת התורה. יושבים כולם רציניים מול דפי המבחן, עיניהם ממוקדות בשאלות כשמוחם סוער ומעביר במהירות את חומר הלימוד כדי להעבירם על גבי הדף כראוי לתשובה.

המפליא במיוחד להביא את דברי אחראי מוקדי המבחנים שבחודשים האחרונים עם לימוד מסכת קדשים, דווקא הולך וגובר זרם נבחנים חדשים המצטרפים ללגיטו של מלך. רבים מהם מטעימים שברצונם להיכנס לעניין, לדעת איך וכיצד עושים את זה, כך שבסייעתא דשמיא מיד עם תחילת המחזור הבא בח' טבת תש"פ, יהיו כבר בקיאים ומורגלים, להשקיע להתקדם בלימוד ורכישת ידיעת הש"ס כולה.

אחר שהעברנו את הדברים להרה"ג יונה זילברשלג הזוכה בקרוב לסיים להבחן על כל הש"ס בפעם השנייה במסגרת 'קניין ש"ס', כשאנו מתעניינים אצלו, האם הוא אכן רואה בזה תועלת להצטרף כבר עכשיו למבחנים החודשיים? למה לחכות לתחילת המחזור הבא? משיב הוא, תוהה כלא מבין, כשאחר מוסיף הוא ומציע מניסיונו העשיר. בהחלט. כדאי להצטרף כבר עכשיו למסגרת המבחנים!

מתי התחלת ולמה? מתחילים אנו מנקודת הפתיחה.



בימי נעורי בשנותי בישיבה זכיתי להסתופף אצל מו"ר מרן בעל ה"ישועות משה" מו"זני"ץ זצוק"ל, בתקופה זו זכינו לשמוע ולהתבסס משיחות קודש מלהיבות בפתיחת ונעילת הזמן בשבתות ובחגים. על כולם היה מעורר ומחדיר בנו בלא הרף את גודל וחשיבות הזמן, לא לבזבז רגע בחיים. כן היה מעלה על נס, את השאיפה והרצון לזכות לדעת את הש"ס כשהיה מזכיר הרבה את הברעז'אנר רב, והטשעבינ'ער רב, בגאונותם האדירה בתורה ושליטתם האדירה בכל מרחבי התורה.

כבר אז, מציין הוא בענוות חן, התחלתי לאיטי בבין הסדרים וכדומה, ללמוד ולהתקדם בידיעת הש"ס, כשברוך השם, כבר הספקתי ללמוד את מסכת ברכות וסדר מועד. ואז, לפני כארבע עשרה שנה עם התחלת המחזור חדש ב'דף היומי' התפרסם ע"י 'דרשו' הרעיון הנהדר להבחן כל חודש, כשבכל ארבע חודשים מתקיים גם מבחן מסכם, בתוספת 'גולת הכותרת' הלא היא תכנית 'קניין ש"ס' לזכות ללמוד ולדעת את כל הש"ס.

ואז החלטתם להצטרף? מעוניינים אנו להבין.

האמת, קצת התלבטתי, מבחן זה היה נראה גדול מדי, כך שחששתי, אולי אני לא אצליח לעמוד בזה. אך הודות לאחי הרה"ג יקותיאל זושא שליט"א, הנמנה גם הוא על חשובי נבחני התכנית,

מתקשה מאוד. לפני שנתיים, ממשיך הוא כשקולו מלא אושר. זכיתי ונכנסתי לכולל 'ש"ס אידן' בעירנו, כשאגב, מציין הוא. שכל חברי הכולל הם חברים בתכנית 'קניין ש"ס', ומאז, שאני במסגרת הכולל המיוחד, אני זוכה יחד עם חברי לעבור כל שנה על כל הש"ס.

מה התכניות שלך למחזור הבא?

שאזכה להתקדם ללמוד ולהבחן גם עם פירוש תוס', מגיב הוא מיד. בעיקר מוסיף הוא ברגש, הלוואי ואזכה להגיע ל'מצב' שאני חוזר על הלימוד כל חודשיים-שלוש. מו"ר כ"ק מרן בעל ה'ישועות משה' מוויזניץ 'צוק'ל, היה רגיל כסדר להחדיר את חשיבות עניין החזרה כשהיה מציין כסדר את הגמרא בתענית ז': ...דברי תורה אין משתכחין אלא בהיסח הדעת כשרש"י מפרש "בהיסח הדעת. אם אינו מחזירם תמיד". הרי רואים שהדרך היחידה לזכור את הלימוד הוא לשנן ולחזור עליהם תמיד שלא ישתכחו חס ושלום.

מה אתה משיב לחבר/מכר המתעניין אצלך על הצטרפות לתכנית "קניין ש"ס"?

בוודאי! למה לא? נשמע קולו מתלהב דרך הטלפון, כלא מבין את השאלה בכלל. כשהוא מוסיף מניסיונו העשיר. כל תכנית לימוד ומסגרת מבחנים, אורך קצת זמן עד שמתרגלים לסדר הלימוד ולהספק, וכן לסגנון המבחנים. כך, שבהחלט חבל לחכות. הייתי מצייע לכל מי שחושב ומעוניין לזכות ללמוד ולדעת את הש"ס להצטרף כבר עכשיו ללימוד ולמבחנים החודשיים, כך שעם התחלת המחזור הבא, בחודש טבת בשנה הבאה עלינו לטובה, יתחיל כמורגל ובקיא במלוא ההתחדשות את הדרך ללמוד ולדעת את הש"ס כולה.

בכלל, מוסיף הוא בנעימות. בעבר, לפני כעשרים שנה, זכורני, שלמדתי מסכת עירובין, בקושי היה בנמצא גמרות מבוארות, וודאי לא ברמה ובשפע שיש היום. כך שכיום, חותם הוא בפשטות משכנעת. עם כל ספרי הביאורים המסייעים להבנת וסיכום הלימוד על בוריו, בהחלט אני רואה שום סיבה, למה לא לזכות!?

לשליחת תגובות לכותב המאמר,
כתבו ל: a0533185209@gmail.com

שעודדני נמרצות לא לפחד או להסס, רק לזכות ולהצטרף ללגיטו של מלך. זכיתי והצטרפתי במלוא הרצינות וההשקעה, ללמוד ולהתקדם בידיעת הש"ס כולה.

איך עושים את זה?

אף שכאמור, בסדרי 'זרעים-מועד' כבר היה לי ידיעה, שאכן סייע לי רבות, אך בהמשך הדרך ובעיקר כשכבר אוחזים בקדשים וכו', הפנמתי בעצמי, שאין דרך עוקפת. לפני ואחרי הכל, צריך פשוט לחזור ולשנן. לא להפסיק מלחזור על הלימודים. אומר הוא בפסקנות. בעיקרון, השקעתי הרבה, להספיק ללמוד ארבע פעמים את כל החומר לפני כל מבחן חודשי, כשבהמשך, אחר שכבר שלטתי טוב בחומר, כל מבחן, וכל חזרה סייע בידי שהלימוד ישאר לזיכרון. להמחשת העניין, מוסיף הוא ומספר; אני זוכה כבר להבחן בפעם השנייה על הש"ס. לפי התקנון, אחר סיום מחזור של כל הש"ס 'גמרא-רש"י' ישנה האפשרות להבחן שוב עם פירוש תוס', ולהמשיך לקבל את המלגה כרגיל, או לחזור ולהבחן שוב 'רק' עם פירוש רש"י כשאז מקבלים מלגה פחותה.

אישית, משתף הוא בגילוי לב. בתחילת המחזור הנוכחי, התחלתי להבחן עם פירוש תוס', אך די מהר קלטתי, שעקב העומס הרב עם לימוד התוס', איני מצליח לחזור ולדעת את כל החומר כראוי. אז חזרתי ואני נבחן שוב בלי תוס'. אני מקווה מאוד, ממשיך הוא כשקולו עורג. שזה יהיה לצורך עלייה, כשבמחזור הבא בסייעתא דשמיא אזכה להבחן גם עם תוס'. בנוסף, לא מסתיר הוא את שאיפתו היהודית. אולי במחזור הבא, כבר אזכה לראות גם את בני נ"י מצטרף גם הוא לחבר המאשרים בעם...

איך באמת מצליחים להתכונן למבחנים המסכמים של אלפיים דף ויותר? מבקשים אנו לשמוע לטובת הקוראים.

כפי שאמרתי, חוזר הוא על משנתו הסדורה. הפך והפך בה, ומינה לא תזוע. אחר שכבר למדו טוב את הגמרא והבינו אותה נכון, הדרך היחידה לשמור ולזכור את הלימוד ע"י החזרה. במבחנים הראשונים, חוזר הוא בזיכרוננו שנים אחורנית. הייתי מצליח לחזור שוב על כל החומר, אך בהמשך, כשכבר היה מדובר על כאלפיים דף, הייתי

חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

באחד הימים, כשהגיע הבן ללמוד בבית אביו הגר"ע יוסף זצ"ל, ראה את אמו מחייכת ואומרת: "ראה נא, תעריך כמה חשובה לאבא שעת הלימוד. הן אביך יודע את כל התורה בעל פה, אך את מספר הטלפון בביתך הוא אינו זוכר..."

מדוע שכח הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל את מספר הטלפון



הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א

"נבנה למקננו פה" (במדבר ל"ב, ט"ז)

התכונה ההורית הנפוצה והמשותפת ביותר, היא הרצון הכנה לראות את הילד מצליח, והנכונות להקריב למטרה זו ככל האפשר. אנו נשמח לקחת חופשה מהעבודה כדי לשבת בפנים זורחות ובחיוך רחב במעמד 'סיום' של מי מילדי התשב"ר המתוקים שלנו, ואם נצטרך - נישאר ערים בלילות טרוטי שינה ובעיניים עצומות למחצה, כדי לדון בסבלנות בבעיה חינוכית שצפה ועלתה.

זו אולי התכונה הבסיסית ביותר בלבו של כל הורה, ולכן - אין מי מאיתנו שלא משקיע כל מאמץ ומוכן להקריב ככל יכולתו, כדי להצליח להגיע לנחת, לראות את בני משפחתו מצליחים ופורחים, מחונכים וגדלים לתפארת. לכן אנו משתדלים להעניק להם את מיטב הכוחות והמשאבים, ועושים הכל כדי לאפשר להם לגדול ולהתפתח בדרכם, באופן משביע רצון ומרווה נחת יהודית זכה וטהורה.

כולנו מחפשים את הדרכים והכלים, לשפר את החינוך שלנו ולהעניק לילדינו את המעטפת התומכת ביותר להצלחתם. כולנו מחפשים את סוד ההצלחה החינוכית, שתביא בכנפיה ילדים מחונכים לתפארת כשאיפתנו. הבשורה היא שיש סוד כזה, יש דרך שמובילה להשגת השאיפה הנכספת, וכדי לחשוף אותה, נפתח בתיאור קצר: הבה נביט בשני רכבים היוצאים לדרכם בשמונה בבוקר מירושלים לטיול לצפון הארץ. הרכב הראשון - מתקדם וטכנולוגי, מצויד במנוע טורבו מתקדם וחדשני. ואילו הרכב השני - גרוטאה מיושנת וחלודה, מצוידת במנוע חלוש, זקן ונאנח... הם יצאו יחדיו, פניהם מועדות לצפון הרחוק, אך בשעת ערב הם מגלים כי הפער ביניהם עצום - נהג הרכב המתקדם עודו משוטט אי שם באיזור המרכז, בעוד נהג הרכב המיושן כבר עומד למרגלות החרמון...

כל בר דעת מביט בתמיהה: היתכן? הרי הרכב המתקדם מהיר וזריז בהרבה, כיצד נותר מאחור כשהרכב הישן כבר גמע את כל הדרך והתייצב ביעד? אך מי שיביט אל תוך הרכב בעת הנסיעה לא ישאל דבר, הן הרכב המיושן יצא לדרך רק אחרי שהגדיר מראש את יעדו במכשיר הג' פי אס, והיה צמוד להנחיות. אם טעה, אם הסתובב במסלול הלא נכון - תמיד המכשיר שהוגדר מראש ליעד הרצוי, הוביל אותו בחזרה לדרך המלך, לקח אותו את כל הדרך בואכה

היעד הרצוי.

לעומתו, כמה חבל, נהג הרכב המתקדם יצא לדרך בלי להגדיר מראש את היעד, בלי לקבוע מראש למכשיר לאן פניו מועדות. כמה טעה בדרכים, כמה פעמים עצר להתרעננות, כמה פעמים התבלבל בכבישים - והוא עדיין בדרך, החרמון עוד רחוק...

אמור מעתה, מה שיקבע אם נגיע ליעד, הוא לא הכלי, גם לא היכולות. מה שקובע ומכריע אם נגיע לכל יעד נשאל, הוא עד כמה היעד הזה ברור, מוגדר מראש, ממוקם בראש סדר העדיפויות, וברור ונהיר שזו המטרה וזו התכלית, ומעתה לא נתבלבל ונטעה. והיה אם נתבלבל - תמיד הכוונון המדויק ליעד והגדרתו החדה והברורה יובילו אותנו לחשב את המסלול מחדש, ולשוב ולכוון את פנינו לעבר היעד הנשאל.

אך אם היעד לא מספיק ברור, סולם העדיפויות אינו בהיר, סולם הערכים רופף ונתון לשינויים - כמעט בלתי אפשרי להגיע ליעד, תמיד תהיה את הטעות הלא נכונה, הפניה שאינה במקום, הדרך שתוביל אותנו לתוצאה שונה מהרצויה... כי קודם כל יש להגדיר את היעד ולהציבו בראש סולם העדיפויות - ורק אחר כך ניתן להגיע אליו, להתמקד בעשייה לכיוונו, וגם להצליח להשיגו.

הסוד הזה נחשף בפרשה זו, כאשר רש"י מגלה שמשה רבנו אמר לבני גד ובני ראובן כי אין ראוי לדאוג לרכושם תחילה לפני ילדיהם, בעוד הילדים הם העיקר והרכוש הוא הטפל. משה רבנו מבהיר להם את הסדר הנכון, את הגדרת סולם העדיפויות הראוי: ראשית יש לדאוג לילדים כי הם העיקר, רק אחר כך יש לדאוג לטפל - למקנה ולרכוש. תחילה יש לדאוג לחינוך נכון ומיטבי, ורק אחר כך לדאוג

המחכימות, כאשר הם דואגים למחייתו ופרנסתו ברוחב לב. כעבור כמה שנים, כשהתבססו בברוקלין בתי חינוך לבנים ובנות על טהרת החינוך התורני - הזמין את בני משפחתו לבוא בעקבותיו, ולהתגורר עמו בביתו היפה והחדש...

בתוך תקופה קצרה, זכה הרב לזין ושמיו הלך לפניו. רבים נעזרו בו, הוא זכה לכבוד רב ולמעמד גבוה במיוחד, וגם פרנסתו היתה בשפע וברוחב לב. שוב זכה הרב לזין ל'תורה וגדולה במקום אחד' - אלא שבמושגי אמריקה, היתה הגדולה פי כמה וכמה..., עד שהתעשר הרב לזין בעושר מופלג בלי לסטות כמלוא נימה מיהדותו ומצדקותו. היה זה ביום שבת בהיר אחד, כשהרב לזין שהה סמוך למטבח ביתו, ושמע שתיים מבנותיו הבוגרות משוחחות ביניהן. 'הרי אנחנו כבר צריכות להינשא' - אמרה הגדולה לצעירה, 'והרי כאן באמריקה, אבא לא יצליח למצוא לנו חתן בן תורה, בחור העוסק בתורה במסירות ובהתמדה. לא תהיה לו ברירה אלא להשיאנו לבחורים סוחרים מצליחים, ולבטח יצליח לשים ידו על סוחרים מובחרים במיוחד - כך שנזכה לחיי עושר ורווחה עוד שנים רבות'...

הרב לזין שמע את הדברים, ולבו צנח בקרבו, כל מילה היתה כמדקרת חרב, כמו פצצת אטום נופלת על ראשו. היתכן? הרי חינוך את בנותיו כל הימים להתמסר לתורה, להבין מה ערכה של תורה, לרצות להתחבר ולהתקשר עם התורה, להעריך ולהוקיר את עוסקי התורה - והנה מילים שכאלה? היתכן כי אכן יוכרחו להינשא לסוחר העוסק ברווח גשמי, ולא ברווח רוחני טהור וזך?

כל אותה שבת, הסתובב הרב לזין כסהרורי ולבו בל עמו. הוא לא הסגיר את מחשבותיו לאיש, אך ניכר היה כי הוא טרוד ומבולבל, מתוח ומודאג. הן את כל חייו הקדיש להנחיל לבני משפחתו את חשיבות התורה, כמה יגע והתמסר והקריב כדי שייבנו כי אין מעלה כמו התורה ואין יתרון כמו להיות עוסק בתורה - והנה כל עבודתו ופרי יגיעתו עומדים לרדת לטמיון... אך יוכל לראות בחינוכו הטהור והזך שוקע במצולות, אך יוכל לבחור לבנותיו חתנים שאינם עמלי תורה?

נדודים אל הלא נודע...

במוצאי שבת, מיד אחרי הבדלה, התיישב עם רעייתו הרבנית מרים לשיחת התייעצות דחופה. כל הדאגות והטרדות הונחו בצד, סדר היום נמחק באחת. סוגיא מטרידה מאוד עלתה על השולחן, הרת גורל עד מאוד...

דקות ארוכות נמשכה ההתייעצות, בסיומה התקבלה ההחלטה הגורלית, במסירות והקרבה יוצאות דופן: שוב תיטול המשפחה את מקל הנדודים, תתנתק מהסביבה המוכרת, מתנאי החיים הנוחים, מהעושר המופלג ומהמעמד הגבוה - ותעלה לירושלים, שהיתה בזמנו עיר מיושנת וחסרת תנאים, אך עיר שמעיין התורה פיתה בה בכל עוז. 'איננו יכולים להישאר כאן!' קבע הרב לזין, 'עלינו לברוח ממקום בו החינוך שלנו משתבש, ואין בו הערכה מספקת ללומדי תורה!'

כשנודע הדבר בקרב בני הקהילה, החלו הלחצים למנוע את עליית

כשמדובר על חינוך הילדים, אשרינו שאנו יודעים שהם בראש הפירמידה, שאיננו מתבלבלים ואנו מכירים בערך הנעלה והקריטי לשמור על חינוכם היאות, לשמור על גידולם בטהרה. הבה נתבונן בכך עוד ועוד, נפנים אל לבנו את המסר, כי במקום שיש שמץ של סכנה ליעד הנשאף ביותר - לנפש הילדים, אין מקום לפשרות, אין מקום לסיכונים!

את היעד הזה נציב בראש, אליו נתמסר ולמענו נקריב. בכל צומת שאנו עומדים בפניו, נמדוד מה תהא השפעת הצעד הבא על היעד מספר אחד, על השאיפה הכמוסה ביותר, על המטרה האחת והיחידה, הממוקמת הכי גבוה בסולם הערכים שלנו. רק כך נוכל להבטיח גידול נכון ויאות, והצלחה חינוכית שתביא בכנפיה מלוא חופניים נחת!

התלבטות גורלית...

בין נכבדי הקהילה הלומז'אית לפני כ-150 שנה, נמנה רבי משה אהרן לזין זצ"ל, שהיה נין ונכד לגדולי עולם, וגם תלמיד חכם מופלג בזכות עצמו. לצד זאת זכה הרב לזין להתברך בעושר ונכסים, והתפרסם בהיותו איש של 'תורה וגדולה במקום אחד'. לימים, ירד הרב לזין מנכסיו ולא מצא דרך לפרנס את בני משפחתו, ולפיכך, שם פעמיו לביתו של רב העיר, המהר"ל דיסקין, ליטול עצה מן החכמים כדת מה לעשות.

'רבי ומוזרי', אמר הרב לזין בהכנעה, 'נקלעת' לצומת דרכים ואינני יודע מה לעשות. אתייעץ ברבנו הנערץ כיצד להמשיך מכאן...' בדקות הבאות, פרש את מסכת התלבטויותיו, הסביר בצער כי ירד מנכסיו, ואיננו רואה מוצא. האפשרות היחידה העומדת לרשותו לכאורה - היא לנסוע לארץ הזהב, לארצות הברית שבאמריקה הגדולה והעשירה, אלא שהשמועות אודות מצב היהדות שם באותן שנים - אינן מבשרות טובות ללבו היהודי הבווער באש של יראת שמים...

המהר"ל הקשיב להתלבטות, הרהר ארוכות בשאלה הסבוכה, ולבסוף הכריע: 'אין לך ברירה, עול הפרנסה כבד ולא תוכל להסתדר כאן, ומאידך - אתה יהודי שיראת שמים בוערת בו כיקוד אש, חושבני שנוכל להסתמך על יראתך וחכמתך... קח את מקל הנדודים וסע לאמריקה, תחפש שם פרנסה כרב או כשוחר וכיוצא באלה, והשם יהיה בעזרך שתוכל לשלוח לבני משפחתך את מזונם די מחסורם!'

הרב לזין שמח על שהתייעץ עם גדול הדור ורבו פשט את הספק והחכימו בדרכו, ויצא לאמריקה, מותיר את בני משפחתו מוגנים בעיר היהודית לומז'ה. כשבא לאמריקה גילה כי אכן כישוריו התורניים ומידותיו התרומיות חשובים מאוד לביסוס וחיזוק היהדות בארץ המתפתחת, והוא התגייס במלוא העוצמה להפיץ את אור היהדות כהלכתה.

בתוך מספר חודשים, התחבב מאוד על בני הקהילה היהודית בברוקלין, אשר נהנו ליהנות מחכמתו ותושייתו ולהיעזר בעצותיו

לאחר אתנחתא קלה, המשיכו האחים בוידוים האישי ואמרו: "לעולם לא נמחל להרב שפירא בעל ה'דבר אברהם' מקובנה, ולהרב מפוניבז"

כרטיס ההגרלה של רבי יוסף חיים זוננפלד זכה במאה אלף גולדין אוסטריים!

הרב ישראל ליוש

"וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גְדֵרֶת צֶאן נִבְנָה לְמִקְנֵנוּ הֵא עֲרִים לְטַפְנוּ" (במדבר ל"ב, ט"ז)



אמונה ובטחון... זה הרכוש שלך, רכוש זה אי אפשר לקחת ממך לעולם, את הרכוש הזה נשאת עמך גם לכאן לערבות סיביר, והוא עומד לצידך ומחזק אותך... אנחנו מסכנים! חשבנו שהחיים זה הכסף, מילוי הרצונות והתאוות שלנו... ואת כל זה לקחו לנו... אנחנו מקנאים בך, יעקב.... אנחנו מקנאים בך... כי לך יש במה להתנחם, יש לך על מה להישען...

לאחר אתנחתא קלה, המשיכו האחים בוידוים האישי ואמרו: לעולם לא נמחל להרב שפירא בעל ה'דבר אברהם' מקובנה, ולהרב מפוניבז, הם עשו לנו עוול...!!

'מדוע?' - שאלתי אותם - 'מה הטענות שלכם כלפיהם?' וכשענייהם דומעות הם ענו לי: 'הטענות שלנו הן, למה הם לא באו אלינו עם אקדח לקחת כסף לצדקה ולהחזיק תורה? למה הם נתנו לנו להתחמק מהם כל אימת שבאו להתרים אותנו עבור מפעליהם? וגם כאשר הצליחו והוציאו מאיתנו כסף, הם התפשרו איתנו על סכומים קטנים, ולא לקחו מאיתנו בכוח סכומים גדולים יותר...! טפשים היינו...! הנה עתה הקומוניסטים כן באו עם אקדחים ולקחו מאיתנו את הכל... אילו היינו נותנים לרבנים, לכל הפחות המצפון שלנו היה שקט....'

'או אז' - מספר רבי יענקל'ה - 'גילינו שיש לנו רכוש פנימי יקר שרכשנו בישיבה, הרכוש הזה שווה יותר מכל רכוש בעולם, כי אותו אף אחד לא יכול לקחת מאיתנו.'

לא אחת נדרשים מנהיגים להכריע בעניינים כבדי משקל, ואחריות

הנה בברכת משה לבני ישראל לפני מותו הוא אומר על שבט גד (דברים לג כא) 'וַיֵּרָא רְאִשִּׁית לוֹ כִּי שָׁם חָלַקְתָּ מִחֶקֶק סָפוֹן, וּמִשְׁבַּח אוֹתָם עַ"כ שֶׁהֵם בִּיקְשׁוּ נַחֲלָה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן, לְמִירוֹת שֶׁהִיא פְּחוּתָה בְּקִדּוּשָׁתָהּ מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל, בְּגַלֵּל שֶׁרָצוּ לִהְיוֹת סְמוּךְ לְמִקְוֵם קְבוּרָתוֹ שֶׁל מֹנֶהִיגֵם מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, כִּי הֵם הִכִּירוּ בְּכֶךְ שֶׁשְׁכֻנוֹתָם עִם גּוֹפּוֹ הַקִּדּוּשׁ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, תְּבִיאָה לָהֶם תּוֹעֵלֶת רוּחָנִית גְּדוּלָה וְטוֹבָה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר קִדּוּשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

ועם כל זאת אומרים חז"ל שהפסוק (משלי כ כא) 'נִחְלָה מִבְּהֵלֶת בְּרֹאשָׁה וְאַחֲרֵיתָהּ לֹא תִבְרָךְ' נאמר על בני גד ובני ראובן שביקשו בבהלה את נחלתם מעבר לירדן, והסכימו לפרוש מאחיהם בני ישראל בשביל ממונם. ולא די בכך, אלא שהפכו את העיקר לטפל ואת הטפל לעיקר, כי הקדימו והעדיפו לבקש גדרות צאן למקנם לפני שבקשו ערים לטפם. וע"כ גלו תחילה לפני השבטים. שומה עלינו להתבונן - אומר הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל - הרי התורה מעידה על בני גד שכוונתם לקבל נחלה מעבר הירדן, היה משום שרצו להיות סמוכים למקום קבורתו של משה רבינו, ועם כל זאת כיון שעירבו מטרות נוספות, שהיא מטרות גשמיות, והפכו את הטפל - חיבוב הממון, לעיקר. הרי שבזאת גם הפכו את העיקר - הביקוש לשכנות עם משה רבינו, לטפל. 'למדנו מזאת' - מסכם רבי שמואל - 'כי אדם שיש בידו חכמה וכבוד, וסכלות מעט, אין הסכלות מעט עומדת לעצמה, אלא שהיא מכריעה ומורידה את כל החכמה והכבוד עמה במחיצתה.'

סיפורו של הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל ימחיש לנו יותר מכל מהו עיקר ומהו טפל: 'הייתי בסיביר במחנה הסגר יחד עם העשירים ובעלי האינטליגנציה של ליטא. בין הגויים, היו גם שני אחים יהודים מעשירי קובנא. פעם בשעות הערב המאוחרות ישבנו יחד ושוחחנו. האחים העשירים למרות יהדותם היו רחוקים מאמונה, ובכל זאת ניסיתי לעודד אותם ולהרעיף עליהם טל של אמונה, להחיות את רוחם.

תוך כדי הדברים, הם סיפרו שאת כל חייהם מסרו על רכוש אדיר שרכשו אבות אבותיהם במשך מאות שנים, ובין רגע ירד הכל לטמיון, כל העושר הגדול הפך לחלום..., בהמשך שיחתם התחילו שני האחים לבכות ואמרו לי: 'יעקב! אתה מאושר... חינוכו אותך על

האירוסין, ויתחנן לפניו למחול לו על עגמת הנפש הרבה שהיתה לרב ולמשפחתו עקב השכחה הרבה.
השמש מילא אחר כל דברי הגזבר, אך כשהגיע לבית הרב ומסר לו את עשרת הנפוליונים, תוך כדי דברי התנצלות מוסברים, סירב הרב לקבלם מידו ואמר בקול תקיף והחלטי: 'זה לא שייך לי!' בהבחינו בפניו התמהות של השמש, הסביר הרב את סירובו לקבל את הכסף: 'התמיכה אמנם מיועדת לסייע בהוצאות הנישואין של מעוטי יכולת, אך לפי התקנון, הכסף מיועד להוצאות החתונה ממש, ואילו אני הלא כבר הוצאתי את הוצאות החתונה, והחופה תתקיים אי"ה היום אחרי הצהרים בשעטו"מ, אלא מאי נשארתי בעל חוב...?! אין בתקנון סעיף האומר שזה מיועד גם לסילוק חובות...!'



סיפור נוסף המעיד על נקיון כפיו של רבי יוסף חיים בענייני ממונות. היה זה כאשר היה צריך להכניס בבריתו של אברהם אבינו את אחד מבניו, ובידיו לא היתה אף פרוטה אחת, ולא יכול היה להכין את סעודת המצוה של הברית מילה. כדרכו לא רצה להזדקק להלוואות, ולכן מכר לרופא המשפחה - ד"ר שווארץ כרטיס הגרלה אוסטרי שהיה ברשותו, ובכסף שקיבל עבור הכרטיס קנה את צרכי סעודת הברית.

כעבור זמן מה, בא אליו ד"ר שווארץ וסיפר לו בהתרגשות גדולה כי כרטיס ההגרלה שמכר לו זכה בזכייה הגדולה של מאה אלף גולדין אוסטריים, וכיון שהוא היה בעל הכרטיס הראשון, הוא רוצה להעניק לו מאה נפוליון זהב. אך הרב סירב לקבל ממנו את הכסף ואמר לו: 'הכסף הזה אינו שלי, ולא היתה לי שום זכייה בכרטיס ההגרלה, כי לא הכרטיס הוא הזוכה, אלא האדם המחזיק בו... ומה לי עם זכייתך, הרבה שלוחים למקום, ואם לא היית רוכש אצלי את הכרטיס, היית זוכה בכסף בצורה אחרת...!'

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

רבה מונחת על כתפם. האויב הגדול בעיתים אלו היא הנגיעה האישית, והנגיעה הגדולה ביותר היא נגיעת הממון. ואכן מנהיגי העם היהודי האמון על תורת ה' קלה כבחמורה, נזהרו ביותר לבל תכרסם נגיעת הממון בטוהר ליבם ובנקיון כפם.
בקיצוניות רבה הסתייגו ופרשו אף מן המעט מזעיר של אינטרס כזה או אחר, כדי שחלילה הוא לא ישלוט על האמת והצדק, וזהירות שבעתים כאשר הנידון היה על טובת עצמם או שכרם.



תקנה היתה בכולל שומרי החומות, שכל חבר כולל המשיא את בנו או בתו מקבל עשרה נפוליון זהב - סכום שהספיק בימים ההם לכיסוי חלק ניכר מהוצאות החתונה.

והנה בנו של ראש הכולל הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל בא בברית האירוסין, אך גזבר הכולל שכח להעביר לרבי יוסף חיים את סכום התמיכה לה היה זכאי לרגל חתונת בנו.

עברו שבועות, נקפו חודשים, זמן החתונה מתקרב ובבית הרב אין פרוטה להוצאות החתונה. לא איש כמו רבי יוסף חיים יזכיר לגזבר את דבר התמיכה המגיעה לו, ומצד שני עדיין השכחה שולטת על גזבר הכולל. בצר לו חרגרבי יוסף חיים ממנהגו שלא לבקש הלוואות, ומשום מצוות הכנסת כלה, הקל ופנה לכמה מידידיו וביקש מהם הלוואות עבור מימון צרכי החתונה.

זמן החתונה נקבע, ובעליה לתורה בשבת שלפני הנישואין, השתתף גם גזבר הכולל. כדי להוציא מליבו כל שמץ של טינה או הקפדה על שלא זכר לתת לו את מילגת התמיכה, ביקש רבי יוסף חיים מהגבאי שיכבד את הגזבר בעליה.

ביום שישי שלאחר מכן, יום החתונה, נזכר לפתע הגזבר שראש הכולל לא קיבל את התמיכה - עשרה נפוליון זהב. כשהוא טרוד מאוד ומכה על חטאו הגדול, נכנס למשרדי הכולל וביקש משמש הכולל שישכור כרכרה ויסע מהר לבית רבי יוסף חיים שבבתי מחסה וימסור לו את כספי התמיכה, ואף ביקש ממנו כי יתנצל בשמו על שגגתו ומחדלו שלא העביר את כספי המילגה מיד אחר

*** דף היומי בבלי * דף היומי בהלכה**

*** ווארט או סיפור לפרשת השבוע * שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'**

*** סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות**

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

אדם קנה מזגן ב־2,500 ₪ וביקש מהמוכר לפרוס לו לעשרה תשלומים, אמר לו המוכר בעסקת תשלומים המחיר יתייקר ב־200 ₪ "ללא ריבית"



האם המכר קיים, או כיוון שהמכירה אסורה משום
ריבית, חל עליה כלל ש"אי עביד לא מהני"



וכתב שמטעם זה גם המוכר בשבת אף שעבר איסור מקחו קיים.
ודעת הב"ח והש"ך לגבי שבועה שזה ספק להלכה, והמוציא מחברו
עליו הראיה.

היוצא להלכה בפריסת תשלומים

דנו הפוסקים במי שקנה בפריסת תשלומים בתוספת מחיר, ונודע
להם שזה ריבית והמכר קיים ללא תוספת תשלום, האם יוכל המוכר
לטעון כל מה שהסכמתי לפריסת תשלומים זה רק עבור תוספת
מחיר וכיון שאסור לגבות את התוספת, אדרוש את כל התשלום
מידי, ולעומת זאת יטעון הקונה שכיון שאינו חפץ לשלם מידי כל
מה שהסכים לקנות זה מתוך ידיעה שיפרוס את התשלומים וכעת
שזכות המוכר לדרוש את כל המחיר מידי חוזר בו מכל המקח
ומצאנו להמל"מ שכתב שהרשות ביד המוכר לתבוע חובו קודם זמנו
כיון שאינו נוטל תוספת, וממילא הוסיף שגם הלוקח יוכל להחזיר
את המקח כיון שהמוכר לא ממתין לו זמן לתשלומים, והובא בחר
רעק"א (סי' ר"ח), וכ"כ המחנה אפרים סי' ל"ז.

אכן אם כבר הגיע הזמן של סוף התשלומים לא יוכל המוכר לומר
שלא רצה למכור רק במחיר גבוה וכיון שאסור לו לגבותו אינו מוכר
במחיר נמוך אלא המקח קיים ללא התוספת של ריבית וכמבואר
בשו"ע ובסמ"ע סק"ז, ובספר נתיבות שלו' (סי' קע"ה ס"ח) כתב
שזה לדעת תלמידי הרשב"א שהביא הבית יוסף, אך ברמב"ם פ"ח
ממלוה ה"א משמע שיכול לבטל את המקח במחיר נמוך שלא
התחייב למכור במחיר נמוך, ורק אם מתרצה המוכר למחיר המותר
אז המקח קיים ואין הלוקח רשאי לבטלו, ע"ש שהאריך בטוב טעם.

תגובות ניתן לשלוח לפקס 08-9791445

מקח הנעשה באיסור

מור דני נשבע שלא ימכור את דירתו, לבסוף הוצרך לעבור דירה
ועבר על השבועה ומכר את דירתו לאחר זמן שלא השיג דירה
ראויה, רוצה לבטל את המכירה, ועל פי הגמרא בתמורה (דף ד:)
שדעת רבא שכל דבר שאמרה התורה לא לעשות "אי עביד לא
מהני", כלומר שאם עבר ועשאו לא הועילו מעשיו, אם כן המכירה
שנעשתה בעבירה בטילה, האם אכן יכול לבטל את המכירה או
שמה איסור שבועה שמחדש על עצמו שונה, משאר איסורי תורה.
שאלה נוספת מצויה יותר, אדם שקנה ארון או מזגן שמחירים
אלפיים וחמש מאות שקלים, וביקש מהמוכר לפרוס לו לעשרה
תשלומים, אמר לו המוכר שאם ישלם בתשלומים המחיר יהיה 2700
₪, נמצא שדורש 200 ₪ תוספת עבור פריסת תשלומים, האם המכר
קיים, או שמה כיוון שמכירה זו אסורה משום ריבית, חל עליה כלל
ש"אי עביד לא מהני".

בשני מקרים אלו האריכו הפוסקים לדון האם בשתייהם המכירה
חלה או שיש חילוק ביניהם.

מכר באיסור ריבית

אמנם רב האי גאון כתב במי שמכר באיסור ריבית כלומר שהוסיף
במחיר בפריסת תשלומים, או ששילם מראש כאשר המוצר לא היה
ביד המוכר, ואח"כ נתייקר המוצר, שאסור לו לקבל במחיר הזול
של שעת התשלום, בשתי אופנים אלו המכר קיים אלא שאסור
לו לשלם את הריבית, ובאופן ששילם מראש והתייקר המוצר
יכול הקונה לחזור בו אם אינו מעוניין לקנות במחיר היקר, והובא
בראשונים בב"מ (דף סה.).

וכתבו הבית יוסף והרמ"א בחו"מ סי' ר"ח שמדברי רב האי גאון
מבואר שחולק על המרדכי וסובר שמקח הנעשה באיסור אינו
מתבטל, ופסקו כן בשו"ע [וצ"ע שהרמ"א סותר למש"כ ביו"ד] שבין
בשבועה ובין בריבית המקח קיים.

הטעם שלא אומרים "אי עביד לא מהני" בשבועה, כתבו התוס'
בתמורה (דף ו.). שדווקא בדבר האסור מן התורה אי עביד לא מהני,
אבל מה שחדש על עצמו איסור בשבועה בדבר המותר מצד עצמו
בזה לא אמר רבא אי עביד לא מהני.

דעות הפוסקים

דעת הט"ז שהעיקר להלכה כשו"ע חו"מ שבין בשבועה ובין בריבית
המקח קיים, כיוון שאין האיסור בעצם המכירה רק איסור צדדי,

"וזאת ההלכה השתרשה בטעות בפי ההמון, שמי שנסע לים קודם י"ז בתמוז יכול להמשיך לנסוע גם בשלושת השבועות והיא טעות גדולה"

הלכה
במעגל
השנה

הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג שליט"א
נלקט ממשנה"ב מהדורת דרשו

והלובש בגד חדש בשבת בין המצרים כדי לברך 'שהחיינו',
האם יכול לברך כשלוש קודם השבת?

נדונים הלכה"ם אלו נכתבו על מנת לעורר לב הלומדים, ולהלכה יש לעיין במקורות. הובאו בביאורים ומוספים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'



שהגר"א בבאורו חולק על דין זה וכתב שהוא חומרא יתירה, וכן הט"ז מפקפק בדין זה, ולכן הסיק המשנה ברורה, שבשבת אין להחמיר לברך 'שהחיינו' אחר שעוד אחרונים מסכימים להקל בשבת. ספק מעניין מאד יוצא מהלכה זו, שהרי אם יש לאדם בגד חדש ורוצה ללבוש בשבת שבבין המצרים, הרי דרכו של אדם ללבוש בגדי השבת קודם השבת, וברכת 'שהחיינו' הרי לכתחילה יש לברכה בעת לבישת הבגד [ראה שו"ע סי' רכג ס"ד ובמוספים], וא"כ נשאלת השאלה האם יוכל לברך ברכת 'שהחיינו' מיד כשלוש הבגד קודם השבת, אף שרק בשבת עצמה הותר לברך 'שהחיינו'? ספק זה כבר נדון בתשובת הריב"א (או"ח סי' כד), והוא הסיק שלא הקלו לברך 'שהחיינו' אלא בשבת עצמה ולא בזמן שהוא עדיין חול, אף שלובש הבגד לכבוד שבת. בגליון באר מים חיים מהגר"א דינר מס' 89) הובאה דעת הגר"נ קרליץ שמכיון שלובש את הבגד לכבוד שבת, נחשב הדבר כצורך השבת, ויכול לברך 'שהחיינו' מיד כשלוש, אפילו שעדיין לא נכנסה שבת ולא קבל עליו את השבת. אכן, דעת הגר"ח קניבסקי (באר מים חיים שם) שמותר לברך 'שהחיינו' קודם השבת רק אם קיבל עליו את השבת. יש לציין, שהגר"ש וואזנר (קובץ מבית לוי ח"ג עמ' כא) כתב שבארץ ישראל המנהג להחמיר שלא לברך 'שהחיינו' גם בשבתות, וכמו שהביא המג"א (סי' תקנא ס"ק מב) בשם כתבי האר"י שאוסר גם בשבתות.

על איזה קביעה שרווחת בבין המצרים התבטאו גדולי הפוסקים 'שאין לה טעם וריח'?

נוהגים ישראל בימי בין המצרים שלא להכניס עצמם למקום סכנה, מפני הפורענות שבימים אלו, מקור לזה הוא בדברי השו"ע (סי' תקנא סעיף יח) שיזהרו שלא יכו התלמידים בימים אלו, ומפני שימים אלו מועדים לפורענות ואין לאדם להכניס עצמו לסכנה. הלכה הנודעת למעשה, היא השאלה האם מותר לרחוץ בים בימים אלו, שהרי הים הוא מקום סכנה? המקור חיים (לבעל החוות יאיר סי"ד) כתב 'ראיתי נמנעין מלרחוץ בנהרות בימי בין המצרים מפני הסכנה והעת המסוגל לרעה', וכן הורה הגר"מ פיינשטיין (שמעעתא דמשה עמ' תכח), והגר"ש אלישיב (הלכות ומנהגי בין המצרים פ"ג עמ' לד הע' 33), ואף בעל הקהילות יעקב (אורחות רבינו ח"ב עמ' קכט) לא נתן לילדיו לנסוע לים בבין המצרים משום סכנה דאיתרא מזליה [אף שמעיקר הדין מותר] וראה באשרי האיש (ח"ג עמ' תסא) שמביא שדעת הגריש"א להיפך. אכן דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה בין המצרים פ"ד ס"ה ודבר הלכה אות זו) וכן הגר"ש וואזנר (קובץ מבית לוי ח"ג עמ' כב ס"ד), שמותר ללכת לרחוץ בים או בברכה בימים אלו, אלא שיש להזהר ביותר שלא להכניס עצמו למצב של סכנה.

ויש דעות שאם נוסע לצורך בריאות ורפואה, מותר לרחוץ בים או בבריכה גם בימים אלו, כן הורה הגר"ח קניבסקי (אורחות רבינו שם, תורת המועדים ס"ג אות ב), והביא שכן נהג החזו"א לצורך בריאותו לרחוץ בים עד ראש חודש אב.

הלכה שהשתרשה בטעות בפי ההמון, שמי שנסע לים קודם י"ז בתמוז יכול להמשיך לנסוע גם בשלושת השבועות ומי שלא נסע קודם י"ז בתמוז לא יוכל לנסוע, ועל זה אמר הגרש"ז אויערבך (שם אורחות הלכה הע' 13), שאין לכך יסוד כלל והיא טעות גדולה. וכן אמר הגר"ח קניבסקי (קרא עלי מועד הערות הגר"ח קניבסקי אות ח) שאין להלכה זו טעם וריח והוא טעות גדולה.

הלובש בגד חדש בשבת בין המצרים כדי לברך 'שהחיינו', האם יכול לברך כשלוש קודם השבת?

טוב להזהר מלומר 'שהחיינו' בבין המצרים על פרי או על מלבוש - כך לשונו של השו"ע בהלכות בין המצרים (סי' תקנא ס"ז). וטעם הדבר הביא במשנה ברורה (ס"ק צח) שכיון שימים אלו הם זמן של פורענות, אין כדאי לומר שהחיינו לזמן הזה. והוסיף המשנה ברורה,

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל:
bdirshu@neto.net.il

הבטחת ממתקים לקטן האם יש בזה משום נדרי צדקה?

"איש פי ידר נדר לה" (במדבר ל', ג')



קב ונקי
הרב צבי וינברג

בגמ' סוכה (מו): "א"ר זירא לא לימא איניש לינוקא דיהיבנא לך מידי ולא יהיב ליה משום דאתי לאגמוריה שיקרא שנא' 'למדו לשונם דבר שקר'".

בביאור האגדות לר' אלחנן ווסרמן זצ"ל (שבסוף קובץ הערות פ"ב סק"ו) ובקהילות יעקב ליקוטים (חלק ב' סי' ה') הקשו: "למה לי משום 'למדו לשונם דבר שקר', תיפוק ליה דכיון שסתם קטן עני הוא דלית ליה מגרמיה כלום וקי"ל דהאומר לעני שיתן לו דבר אסור לחזור בו משום נדר דצדקה". ור' אלחנן תירץ: "דמיירי שהקטן ירש ירושה ויש לו ממון ואינו עני".

ובקה"י כתב: "דמיירי כשאביו מפרנסו, ולא מיבעיא בפחות מבן שש שאביו חייב לפרנסו, אלא אפילו בגדול יותר מ"מ כיון שדרך אביו לפרנסו י"ל, דאין זה עני שמצווים להחיותו".

ובס' ניב שפתים (הל' איסורי שקר עמ' קכ"ה) כתב על

קושיא זו: "דמיירי בהבטיחו מיני מתיקה שאינו לצורך להחיות את נפשו ואין בזה נדרי צדקה, ומ"מ משום 'למדו לשונם דבר שקר' יש בזה, ואע"ג דלגדול מצוה לתת לו אפילו סוס לרכב עליו, מ"מ מסתברא דלקטן אין מחוייבים לתת לו כל תאוותיו, וצ"ע".

המשך מעמוד 15 | הרה"ג ר' יהושע לייף

אמר לו שחשב על שאלתו רבות, אך הוא רוצה לשמוע מה אומר על כך הרב שך.

"לפי עניות דעתי", אמר הרב שך בענווה, "כל אחד מגדולי ישראל היה בעל שיעור קומה עצום. אבל לא היה אחד שהיה 'כולו לשם שמיים' כמו החפץ חיים. הוא פעל אך ורק לשם שמיים, הוא לא דאג לעצמו, לבית דינו או לישיבתו, אלא לכלל ישראל כולו".

גם אני הקטן יכול להעיד, שכל גדולי ישראל שזכיתי להכיר, היו שקועים בדאגתם לכלל ישראל. המאפיין המשותף לכל גדולי ישראל, הוא היותם קשובים לגמרי לכלל ישראל ולצרכיו. כולם חשבו ללא הרף כיצד יוכלו לעזור לעם היהודי לגדול, לשגשג ולהצליח.

דבר אחד ברור: ככל שהאדם גדול יותר, כך מחוברים אליו יותר יהודים. יש אנשים שמרגישים אחריות על עצמם. אחרים מרחיבים את רשת האחריות וכוללים גם את בני משפחתם המצומצמת. בעלי חסד כוללים גם את בני משפחתם המורחבת, ואפילו את בני קהילתם.

אבל גדולי ישראל דואגים לא רק לבני קהילתם ולשוהים בקרבתם, אלא גם ליהודים שגרים בעיר אחרת, בארץ אחרת וביבשת אחרת. ככל שהם גדולים יותר, כך יותר יהודים מחוברים אליהם.

וגדול הדור עצמו, במקרה זה הרב שך, היה הגדול מכולם, כי הוא נשא כל אחד ואחד מכלל ישראל על לוח לבו.

(בהיכלם')

על דלת בית משפחת וולקין. בפתח היה עומד אברך, ובידו מעטפה שהכילה שטר של מאה דולר מאת הרב שך. המסורת נמשכה עד שר' חיים התמנה למשגיח בישיבת 'עטרת ישראל' החשובה, ומצבו הכספי השתפר.

למרבה האסון, כאשר מסרה הממשלה שטחים אלו לערבים עשרות שנים לאחר מכן, הוכחו חששותיו של הרב שך כמדויקים לחלוטין... הרבי מסלונים, בעל ה'נתיבות שלום', סיפר לי פעם על שיחה שהייתה לו עם הרב שך, אחר כך התבטא ואמר, שמזמן החפץ חיים לא היה לכלל ישראל מנהיג שהשפיע על עולם התורה כמו הרב שך. ידידי הטוב ר' ירחמיאל חסיד, סיפר לי שביקר פעם אצל הרב שך, והרב שך אמר לו: "יש לי שאלה אליך, ואני רוצה שתחשוב עליה".

ר' ירחמיאל הבטיח שכך יעשה.

"הכרתי בחיי גדולי ישראל רבים", פתח הרב שך, "אני זוכר היטב רבים מגדולי ישראל באירופה לפני המלחמה. כולם היו אנשים מרוממים משכמם ומעלה, שפעלו גדולות ונצורות. אבל מי שהייתה לו השפעה רבה ביותר על כלל ישראל - היה החפץ חיים. הוא היה מנהיג הדור הבלתי מעורער. מדוע זכה דווקא החפץ חיים להיות מנהיג הדור, בשעה שהיו גדולי ישראל רבים ומיוחדים מאוד?"

ר' ירחמיאל הרהר בשאלה.

"בפעם הבאה שניפגש", סיכם הרב שך, "אני רוצה לשמוע מדוע, לדעתך, זכה החפץ חיים בזכות הזו".

ר' ירחמיאל הקדיש לעניין מחשבה רבה. כשפגש את הרב שך שוב,

להתקשר לתורה

מסביב לשעון

24 שעות
ביממה

מאת הרבנים הגאונים שליט"א



הרב **מאיר שפרוך** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/2



הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/1



הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בבלי • אידיש

שלוחה 2/3

חדש



הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1



הרב **יוסף ברגר** שליט"א
ווארט עם סיפור בראי הפרשה

שלוחה 7



הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 1/3/1



הרב **אברהם פוקס** שליט"א
הפותח בכל יום - המייל היומי של דרשו

שלוחה 3



הר' **שלום יכנס ואברהם פוקס** שליט"א
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע

שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

אמר לו רבי חיים אהרן - ורק מי שהכיר את הקדוש ר' חיים אהרן מבין שזה מאוד מתלבש עליו מה שאמר על עצמו - וכה אמר לו ראש הישיבה:

"כל החיים שלי, בעת שאני מתפלל - לא נכנסות לי באמצע שמונה עשרה מחשבות זרות, אף פעם. והנה במנחה זו, אחרי שבאת לבקש ממני רשות, בעת שאמרתי 'ברך עלינו', 'בנדיקט' עלה במחשבותי. המשכתי הלאה: 'בנדיקט', 'בנדיקט'. עוד פעם 'בנדיקט'... אמרתי לעצמי: טוב, נחשב היטב על המקרה בעת 'סדר מוסר' ואתבונן מה המשמעות של הדבר שהרהרתי באמצע שמונה עשרה. כי בחיים לא קרה לי כדבר הזה. איך נכנס בנדיקט ב'ברך עלינו'?

הגיע סדר מוסר, עושים חשבון הנפש. התחלתי לחשוב, איזה חטא עשיתי שכזאת מנחה היתה לי?

ערכתי חשבון נפש, ונוכחתי שאין שום דבר. כלום. אז אם כן מדוע באמת נכנס בנדיקט בראש? צריך לומר שההחלטה להורות לבנדיקט להישאר, אינה טובה ואינה נכונה. לכן מיד מיהרתי להגיד לך, תיסע."

(מתוך הספר "יחי ראובן")

ממש השגחה מיוחדת שירד שם, ובדיוק טנדר של תלמידים ורבנים מיישבת באר יעקב חלפו לידו והבחינו בו.

הוא רק נכנס הביתה... בהלה והתרוצצות, רצים, באים. מה קרה? אמא הכינה מיני סלטים ומאכלים. תוך כדי הכנה הכניסה לפיה זית כדי לטעום, הגרעין נדחק במקום לא טוב בגרון, ורצים בבהלה: אמא לא יכולה לנשום, כמעט נחנקת.

רץ מהר במדרגות, נכנס הביתה. הוא היחיד מכל הסובבים שידע את המלאכה. עשה את הטיפול הנכון, והוציא את הגרעין. ממש הצלת נפשות.

מעשה פשוט. א מופת מרבי חיים אהרן. הוא זרז אותו שלא ימתין למעריב - "עכשיו תיסע". וכל הדרך התנהלה בהשגחה מיוחדת עד שנכנס בדיוק כאשר הגרעין נתקע בגרון.

כאשר שב לירושלים, אמר לראש הישיבה: "שהרב יגיד לי, מהיכן ידע שאני חייב לנסוע ולהציל את אמא שלי. מדוע הרב אמר לנסוע מהר ולא להמתין. והרב הרי חזר בו מדעתו הראשונה שאיני צריך לנסוע?" וכמובן תאר לו את כל פרטי המעשה, כיצד הגיע ברגע הנכון, חלילה אם לא היה שם - - -

המשך מעמוד 5 | הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

פעם עם שחר ניגש ר' אליהו לאברך צעיר, שעמד בפנינת בית הכנסת עם הטלית המקופלת על כתפו, בהכנה רבה להנחת טלית ותפילין ולהתפלל תפילת שחרית. הוא התקרב אליו ושאלו: "אברך יקר [יונגערמאן], יש לי הצעה טובה עבורך! שתוכל גם להרוויח בה מעט... עזוב נא היום את הטלית והתפילין, תוותר עליהן ליום אחד, ותמורת זאת אשלם לך חמישים דולר!"

האברך נדהם, ולא האמין למשמע אוזניו: "ר' אליהו!" קרא בהתרגשות, "מה קורה עמכם, וכיצד עלתה על דעתך, שלא אניח היום תפילין?"

אך ר' אליהו ממשיך בשלו: "אתן לך מאה דולר, ואפילו חמש מאות ויותר, ובלבד שתסכים לוותר היום על הנחת הטלית ותפילין שלך!" ראה האברך שאין דבריו ברורים ונחרצים דיים, הוא הרים אפוא את קולו וזעק: "ר' אליהו! איני יודע מה רצונכם ממני היום, גם אם תניחו לי כאן ועכשיו על השולחן מיליון דולר, ואף הרבה מיליונים רבים, מבטיח אני לך בכל לשון של הבטחה שלא אוותר על הנחת טלית ותפילין, ואין הדבר בא בחשבון כלל וכלל!!!"

כששמע זאת רבי אליהו פשטה נהרה על פניו, ואמר: "עתה אסביר לך כוונתי ומה רציתי ממך; מצהיר אתה בפה מלא שהנך מוכן בחפץ לב לוותר על שני מיליון דולר בשביל הנחת טלית ותפילין! אם כן תמה אני מדוע אין רואים עליך כשהנך ניגש כעת להניח הטלית והתפילין שמחה גדולה לכל הפחות כאותה שמחה שהיית שמח לו הרווחת כעת כמה מיליון דולר? אתמהה..." סיים רבי אליהו את לימוד המוסר המאלף!

[לקט מתוך 'טיב המעשיות' - במדבר]

כשנתבונן בדבר מצד ההיגיון הנכון, הגיונה של תורה, הרי נמצא פשוט שהשמחה של מצוה ערכה ואיכותה גדולים פי כמה אלפים מהשמחה הגשמית של עניני העולם הזה.

וכי מה הוא ערך עושר גשמי כלפי מעלת המצוות? הרי אלו שני עולמות שונים לגמרי!

מאמר ידוע נפוץ בפי העולם, שכל ההבדל בין העני לעשיר אינו אלא בצלחת שניה של מרק [אין די צוייטע טעלער זוף]... שכן בראשונה הרי שניהם שווים, ואילו את השלישית גם העשיר לא יוכל לאכול, אחר שכבר מילא כרסו; לא נותר אפוא שום הבדל ביניהם כי אם בצלחת השניה... שהעני לדאבנו אין לו את המנה הנוספת, ואילו העשיר הגדול יוכל להרשות לעצמו ברוב עשרו לבקש מנה נוספת אחת...

לעומת זאת שמחה של תורה ושמחה של מצוה אין לשער שכן, שכל חיי עולם הזה אינם שווים לעומת ערך מצוה אחת! (עין אבות פ"ד מ"ז). ומהאי טעמא קיימא לן (קידושין לט:): שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, שכן היא בעולם שונה לגמרי, עולם של נצח נצחים, שם אין המדובר במנת מרק נוספת, הנאכלת בדקה אחת ולא נודע כי באו אל קרבה... שם מדובר בעדן? העליון נצח נצחים!

אחת מדמויות ההוד שבירושלים עיר הקודש בדור הקודם, היה הרב הצדיק רבי אליהו ראטה זצ"ל, מבני עליה ונקיי הדעת שבירושלים, תלמידו ומשמשו הנאמן של הרב הקדוש רבי שלומק'ה זועהיל'ער זצוק"ל, זכותו יגן עלינו.

היא שהדבר עלה בידו. ולא זו בלבד אלא שדאג מדי יום לטפח ולהשקות את השתילים הרכים ביוזמה אישית מקורית למען אברכי הכולל ושאר יהודי הקהילה.

(מתוך הספר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו)

נבטי שתילים חדשים המבצבצים על פני הקרקע. היו אלו שתילי עץ ערבה שרבי שמשון קיווה באמצעותם לספק את צורכי חג הסוכות הקרוב מתוצרת מקומית. מהיכן הצליח להשיג את השתילים - לא ידוע, שכן כאמור בצ"לה החוק אוסר לייבא שתילים מן החוץ מחשש למחלות. אך עובדה

המשך מעמוד 13 | הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א

צדיק וחסיד. רבי אלחנן הקים את ישיבת ברנוביץ, ומאות תלמידיה שתו בצמא את דבריו.

ביום הפורים ישבו בהיכל הישיבה מאות התלמידים ולמדו. אחד הבחורים יצא מן הישיבה, ופגש בחוץ חבורת ריקים ופוחזים שלמדו אצל הגויים ועשו כמעשיהם. הבחור מצא לנכון להזכיר להם: "יהודים! היזהרו בכבודכם, ושימרו על יהדותכם!"

הפרחחים רתחו מזעם, והחלו לרדוף אחריו, כשהם קוראים לעברו: "את כל עצמותיך נפרק!"

הבחור נבהל וברח לעבר בנין הישיבה, כשהבריונים אחריו. הוא הצליח לחמוק פנימה, שניה אחת בטרם התפרצו הבריונים הללו בחמת זעם להיכל בית המדרש, שבו ישבו בשלווה מאות בחורים ועסקו בדברי תורה. "איפה הוא!?!..." צווחו בזעם.

ניסו להרגיע אותם, אבל הם המשיכו להשתולל ולהפוך שולחנות וספסלים.

בדיק באותו רגע נראתה דמותו האצילית של הגאון ראש הישיבה בפתח בית המדרש. הוא פנה אל פורקי העל הללו והורה להם בתקיפות גדולה לצאת ולחדול ממעשי הוונדליזם שלהם.

אחד הפוחזים הללו העז פניו, ניגש בחוצפה אל ראש הישיבה וניסה להכותו.

"בלי ידיים..." אמר הרב.

בסופו של דבר, מאימת הרב עזבו כולם את המקום.

חלפו ימים אחדים - ותהום כל העיר. אותו בחור חצוף קם בבקר כששתי ידיו משותקות לחלוטין, וכך נותר עד סוף ימיו.

שתי מלים של קדוש עליון - "בלי ידיים" - ותו לא!

בית המקדש השני חרב מפני שנאת חנם, לשון הרע, רכילות, והוא יבנה בתקון החטאים הללו, כשנזהר בדבורינו, וכאשר נשמור את קדושת הפה וטהרתו.

(מתוך הספר משכני אחרים)

וישבו בצפיפות גדולה בכל הנסיעה הארוכה. בדרך הכין אותם האב לקראת התפילה על הציון, ואמר: "אנחנו נוסעים כעת לתנא האלקי, עיר וקדיש מן שמיא נחית, רבי שמעון בר יוחאי. כל תפילה שתבקשו מעומק הלב - תתקבל". הוא לא חשב שגם הילד הקטן בן השלש שומע את דבריו ומפנים את המסר...

כשיצאו מן הקבר שאל האב את הילד הקטן: "על מה התפללת, צדיק?" והילד השיב בתמימות: "בקשתי מה' שיביא לאבא שלי אוטו גדול, שיהיה מקום לכולם, ולא נצטרך להצטופף כל כך..." "על זה התפללת?" - התחייך - "נו, נו. ואני חשבת שתתפלל שתגדל בתורה ובראית שמים..."

משם הלכה המשפחה לשבת בביתם של הסבא והסבתא המתגוררים בצפון הארץ. בערב שבת נתן האב לחמיו את מפתחות הרכב שלו, לשמירה, ובמוצאי שבת, כאשר ביקש לקבלם בחזרה, הושיט לו חמיו מפתחות אחרים.

"מה זה?" - התפלא.

"אלו מפתחות הרכב החדש שלך" - השיב לו - "לי יש רכב גדול שכבר אני זקוק לו, ולך יש רכב שקטן על מידותיך. החלטתי שנחליף רכבים..."

פגיעה בצדיק השומר על קדושת פיו

הדברים נכונים גם במקרים הפוכים, כאשר גדולי ישראל הוציאו מפיהם אזהרות והתרועעו בעוברי עברה. חכמים אינם מקללים, אבל אדם שעובר על מצוות התורה וממרה דברי חכמים נענש באפן חמור ביותר.

הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן זצ"ל נעקד על ידי הנאצים הארורים על קידוש שמו יתברך. הוא היה תלמידו המבהק של הסבא קדישא, הכהן הגדול מאחיו, מרן ה"חפץ חיים" זצ"ל. איש הוד, גאון אדיר,

077-2222-666 או *4992



קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

הרבה לפני שנבדוק כמה נוכל להרוויח מההתקדמות הזו או בכמה היא תקל עלינו את החיים, נבדוק ונוודא שהכלים הללו לא ירחיקו אותנו מהיעד החשוב ביותר - חינוך הילדים, שהם ימשיכו להתחנך בטהרה כמקדם, שלכלים אלו לא תהא השפעה שלילית עלינו - וגם עליהם!

אם אנו עומדים לצאת לחופשה, והמחיר זול, והמיקום מעולה, והאווירה מושלמת, אך אם היעד מספר אחד, אם הילדים שלנו לא יהיו מוגנים ושמורים במיטב ההגנה - נוותר על החופשה הזו, כי יש לנו יעד איכותי וחשוב בהרבה והוא נפש ילדינו!

כך נזכה, בעזרת ה', לגדל דור ישרים מבורך, בנים ובני עוסקים בתורה ובמצוות, שימקמו גם הם את ילדיהם בראש הרשימה, וישושו וישמחו לוותר ולהקריב כל מנעמי עולם, כדי להמשיך את המסורת, להמשיך את המנגינה!

מה עדיף מהון עתק?

אל מורי ורבי, כ"ק האדמו"ר מנדבורנה זי"ע, נכנס יהודי עשיר, גביר אמיד שהגיע מארצות הברית, ובקשתו בפיו. 'אני זקוק לטובה גדולה מאוד מהרבי', אמר האיש, ופירט את בקשתו. זו היתה אכן טובה ייחודית שדרשה מהרבי מאמץ לא מבוטל, והרבי החל להרהר אם וכיצד להיענות.

לפתע, ניעור הרבי משרעפיו ושאל: 'מה תתן לי בתמורה?' הגביר היה מופתע, הן הרבי הוא לא אחד המבקש תמורה, הן את כל נפשו הוא מוסר לסייע לכל יהודי... בתוך רגע התאושש, שלף את פנקס השיקים מארנק העור היוקרתי ואת העט המוזהב מכיס חולצתו הממוגנת, ואמר לרבי בפשטות: 'מה שהרבי יאמר, כמה שצריך אני רושם בשיק...'.

הרבי הצטחק. 'האמנם? אתה מוכן לתת לי כל מה שאבקש?' 'בוודאי', השיב הגביר, וכבר פתח את העט והחל לרשום...

'לא לא לזה התכוונתי', חייך הרבי, 'תן לי הבטחה שמהיום ואילך, אתה לומד שעה דף היומם, כל יום, אבל כל יום! זה מה שאני מבקש!' הגביר היה מופתע, אך הלא הבטיח כי יעשה את כל מה שהרבי יבקש, ומה יעשה כי הרבי לא ביקש כל הון שבעולם, אלא התמסרות לשיעור הדף היומם? הוא מיהר לקבל את עצמו את בקשתו של הרבי, והרבי עשה כאשר התבקש...

את הסיפור סיפר לי מורי ורבי זי"ע בעצמו, והוסיף משפט נוקב חדרי לב: 'האמן לי, יכולתי לבקש ממנו כל הון שבעולם... אך כשיהודי ניצב לפניו ומוכן לעשות כל אשר אבקש - אנצל זאת למטרות החשובות באמת. הן הכסף הוא חשוב - אבל אמצעי בעלמא ולא מטרה, ולהוסיף שיעור תורה - זה היעד, זו המטרה!'

כי כשברור שהמטרה שלנו בחיים היא להגדיל תורה ולהאדירה, גם גביר נוצץ, איל הון, שיק פתוח ועט מוזהב, לא מבבלים את המחשבה, לא מאבדים את המיקוד במטרה. הבה נתמקד גם אנו במטרה להוסיף ולחזק את עמוד התורה, הבה נזכור כי השיעור היומי שלנו, סדר הלימוד, החזקת התורה - אלו עיקרי העיקרים וראשונים

ידידם הנערץ לארץ. אך הרב לוין לא שעה אליהם, וגם לא לפיתויי ההעלאה במשכורת והטבות נוספות בתנאי החיים. 'נכון שאני יכול להישאר לחיות באמריקה כיהודי כשר וטוב', הסביר, 'אך מניין אקח חתנים בני תורה לבנותיי? כיצד אחזיר גם בדור הבא שיש להעריך לומדי תורה?'

בתוך ימים ספורים, מכר הרב לוין את ביתו ועסקיו, רוקן את חשבונות הבנק, הפך את כל רכושו למטבעות זהב שערכן נודד ממדינה למדינה. הוא לא הביט על ההפסד הממוני הכרוך בכך, וגם לא על אי הוודאות בעליה לארץ לא מוכרת - היה ברור לו שיש לברוח מארצות הברית כאן ועכשיו. ואכן, כעבור מספר שבועות כבר עמדו רגליו בשערי ירושלים...

הוא התישב בירושלים, ומיהר למטרות הנשואת - להשיא את בנותיו לתלמידי חכמים מופלגים. הן כמה הקריב וכמה יגע, כמה ויתר וכמה התמסר למען היעד הזה, כדי להגשים את השאיפה הזו. את כל ההון שהביא עמו ייחד כדי לזכות בחתנים עמלי תורה, שיהיו סמוכים על שולחנו והוא פרנסם בכבוד מלכים.

לימים, זכה הרב לוין לחתן ייחודי, עילוי ששמו הלך לפניו, שנודע כאחד מגדולי אותו דור, הוא הגאון רבי אליהו ראם זצ"ל שהתפרסם כגאון מופלג וגם כיהן כחבר הבד"ץ בירושלים. אף שכל תושבי ירושלים חפצו בגאון הנערץ כחתן, אך רב העיר - הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל, המליץ לגאון הצעיר להיכנס כחתן בבית משפחת לוין, משפחה שמעריכה תורה ולא הסתנוורה מאמריקה הנוצצת, שבראשה עומד אב שהעדיף להקריב שפע, ממון ומעמד למען חינוך יהודי טהור ושורשי, למען הערכה לעמלי התורה!

הרב לוין לא נדד עוד, וזכה להקים דור ישרים מבורך בירושלים. וכל ימיו היה אומר: 'אשריי זכיתי בחתנים עמלי תורה, אשריי שזכרתי כי העיקר בחיים הוא להגיע ליעד הנשוא - לבית של תורה ודור ישרים שמעריך את לימוד התורה. היה כדאי להפסיד כל הון ומעמד שבעולם כדי להמשיך את החינוך הטהור לדורות הבאים!'

הסיפור המסעיר הזה, הנוטל את קוראיו במסע לאורך שני עשורים ושלוש יבשות ומתואר בפרוטרוט בספר 'אדרת אליהו' מתולדותיו של הגאון רבי אליהו ראם זצ"ל, מאיר לעברנו, קורא וזועק, מלמד ומורה: ראו נא מה מידת ההקרבה הנדרשת, ראו נא כמה חשוב להיות ברור וחד משמעי, להבין מהו היעד הנשוא שלנו וכמה צריך להשקיע בו ולהקריב למענו, כי זהו היעד מספר אחד, זוהי הפסגה שעל כיבושה אנו עמלים!

הפרנסה חשובה מאוד, צריך להתאמץ למענה, היא חובה המוטלת עלינו, אבל ניזהר ונישמר לבל תפגע בחינוך ילדנו, לבל תגרום להידרדרות מהערכים עליהם חונכנו ואותם נבקש להעביר לדורותינו הבאים. חשוב מאוד להיות חיי רוחה ורוגע, חשוב מאוד לנהוג בסדר יום נכון ומוקפד, חשוב מאוד להשיג אינספור מטרות ומטלות, אבל שלא נתבלבל במה שחשוב הרבה יותר, במה שחשוב באמת, והוא חינוך הילדים!

אם יש לנו שאלה איזה כלי טכנולוגיה להכניס הביתה או לכיס,

ברמת הדחיפות עבורנו, ונפעל על פי הערך שבראש סולם הערכים שלנו!

הגאון שכח את מספר הטלפון...

הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל, נהג ללמוד מדי יום עם בנו הגאון רבי דוד שליט"א. כדי לתאם את שעת הלימוד היומית בתוך הלוח הצפוף של גאון ישראל, נהג הרב להתקשר לבית בנו מדי יום, כדי להודיעו על שעת הלימוד.

באחד הימים, כשהגיע הבן ללמוד בבית אביו, ראה את אמו מחייכת ואומרת: 'ראה נא, תעריך כמה חשובה לאבא שעת הלימוד. הן אביך יודע את כל התורה בעל פה, אך את מספר הטלפון בביתך הוא אינו זוכר... מדי יום אנו מתגייסים למטרה החשובה - למצוא את ספר הטלפונים ולחפש בו את מספר הטלפון שלך, כדי לתאם את השעה היעודה...'

כששמע הרב את דברי הרבנית, נענה בחיוך ואמר: 'עתה אשנן את המספר 20 פעמים, עד שאדע אותו בעל פה. ממחר זה כבר לא יקרה, אני אזכור את המספר ואשמרנו בזכרוננו!' ישבו האב והבן שניות אחדות ושיננו את מספר הטלפון, כמה ספרות בסך הכל, עד

שהגאון הנערץ נבחן וידע היטב את המספר... ביום המחר, בהגיעו ללמוד, שאל רבי דוד את אמו הרבנית: 'נו, איך היה היום? שוב נדרשתם לחיפושים או שאבא זכר את המספר?' חייכה אמו והגיבה: 'בני יקירי, נראה לך שאבא זכר?! הרי דיונים הלכתיים שדן בהם לפני שבעים שנה הוא זוכר אותם על בוריים, אך מספר טלפון אותו שינן אך אתמול - הוא לא זוכר, כי זה לא חשוב לו! לרב חשוב לזכור את התורה, את הסוגיות שלמד, את התשובות שכתב - זה מה שמונח בראש מעייניו! כל היתר - מתנדף מזכרוננו ואיננו...'

כמה מרומם לקרוא את הסיפור, ולהבין עד כמה גדולה ההשפעה של הגדרת היעד, עד כמה היא קובעת אם נצליח ועד כמה להתעלות בתורה. כשהיעד מוגדר, כשהשאיפה ברורה, כשהמטרה בוערת בעוצמה ולא זזים ממנה - בסופו של דבר משיגים את היעד ומגיעים למטרה, ומה שלא חשוב באמת - מתנדף עם הרוח, ומתיר את מלוא הכוחות והכישורים למטרה האמיתית!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

המשך מעמוד 10 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

בבטחון: "אם היו שואלים אותי, הייתי אומרת שזה יהיה אבא שלי!" מי היה אביה של אותה ילדה? רבי ברוך רוזנברג! דמותו נחשבה בעיני ילדיו כה גדולה, חשובה ומכבדת עד כדי כך, שלא היה לבתו כל ספק כי הוא אמור להיות מלך המשיח! אבא התפעל כיצד אדם מצליח להקרין כזו תחושה מרוממת בביתו. מפליא הדבר למתבונן בכך, כיצד אישיות כה מכובדת וחשובה כשל רבי ברוך שחיה בעולם רוחני נאצל, ידעה לרדת לרמות לא מוכרות של רגישות, כשנגעו הדברים לצרכי האחר. בהכרח, כי כללו של הרמח"ל בספרו 'מסילת ישרים' (פרק יט) עמד כתמרור דרך למול עיניו בכל מהלך חייו: "כללו של דבר, הרחמנות וההטבה צריך שתהיה תקועה בלב החסיד לעולם, ותהיה מגמתו תמיד לעשות קורת רוח לבריות". (מתוך אוצרותיהם אמלא - ספר ויקרא)

שהתעסקה בדברים פעוטים מעין אלו. אולם מאידך גיסא, מי שהכיר היטב את רבי ברוך לא אמור להתפעל, הרי כל ימי חייו היו לו כאלו דקויות בענייני בן אדם לחברו באופן שלא ניתן לתיאור, והרי זה בסך הכל עוד מעשה מוצלח שמגלם בצורה בוהקת יותר את אישיותו."

אציין כאן בדרך אגב את מה שסיפרתי כבר בעבר, כי לפני עשרות שנים שמש אבי מורי שליט"א כחבר ועד ההורים במוסד החינוכי הראשון שהוקם בבני-ברק לבנות בשכונת 'זכרון מאיר'. באסיפה הראשונה שהתקיימה עם המנהלת דנו שם בעקרונות החינוך ובקווי האופי שילוו את המוסד.

בתוך הדברים סיפרה המנהלת כי אחת המורות שאלה את הבנות בכתתה: "לו יבקשו מכן להציע מי יהיה המשיח, במי תבחרו?" כמעט כל הבנות שתקו והביטו במורה בתמהון, אך בת אחת ענתה

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל
שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il



סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

◆ כיצד מודדים את ה'תחום' בהרים ובעמקים?
◆ כיצד יש לנהוג כאשר מתגלה סתירה בין תוצאות המדידה של ה'תחום'?
◆ האם יש איסור 'תחומין' בחפצים השייכים לגוי?

כללי מדידת 'תחומין'

- את מדידת ה'תחום' של אלפיים אמה, יש למדוד באמצעות חבל פשתן. ודווקא בחבל שאורכו חמישים אמה, משום שחבל קצר יותר נמתח למעלה מן המידה, ואילו חבל ארוך יותר, לא ניתן למותחו כראוי, והוא מתעגל כלפי מטה.
- עיר שמדדו את תחומה שני אנשים, ותוצאות המדידות נמצאו שונות - אנו מניחים כי התוצאה המקטינה את התחום שגויה, אלא אם כן ההפרש בין התוצאות הוא יותר מחמש מאות ושמונים אמה, שאז שתי התוצאות נדחות.
- 'עיר' לענין מדידת תחומין, פירושה - שלוש חצרות, שבכל אחת מהן שני בתים. וגם אם אינה מוקפת חומה, היא נחשבת כעיר, ובלבד שהמרחק בין בית לבית אינו עולה על מידת עיבורה של עיר.
- אשה, עבד וקטן, אינם נאמנים על מדידת התחום של אלפיים אמה, אך נאמנים להעיד על מידת התחום, כגון שמעידים כי נהגו במקום זה ללכת עד לנקודה מסוימת שהיא סוף התחום. וקטן אינו נאמן אף להעיד על מידת התחום, אך נאמן אדם בגדלותו להעיד על מידת התחום שראה בקטנותו.

מדידת ה'תחום' בהר ובעמק

- עיר שיש ב'תחומה' הר - יש למדוד את התחום דרך המישור. ואם ההר נמשך כנגד כל רוחב התחום - הדין כך: אם רוחב השיפוע אינו עולה על ארבע אמות, יש לדלג במדידה על מקום השיפוע. ואם רוחב השיפוע ארבע אמות או יותר - משתנה הדין על פי חדות השיפוע.
- עיר שיש בתחומה עמק - יש למדוד את התחום דרך המישור. אולם, אם העמק נמשך לכל רוחב תחום העיר, כולל הזוויות, אין לצאת ולמדוד במישור המקביל מחוץ

לריבוע התחום, אלא יש למדוד את העמק עצמו, בצורות מדידה שונות, המשתנות על פי אורך השיפוע של העמק וחדותו. ועמק שאורך שיפועו ארבע אמות או יותר, ועומקו יותר מאלפיים אמה - חובה בכל מקרה לכלול במדידתו את אורך השיפוע, כאילו היה קרקע ישרה; ואף באופן שניתן למודדו במישור המקביל בתוך רוחב התחום. ובמדידת תחום של שנים עשר מיל - נחלקו הפוסקים אם בכל מקרה חובה לכלול במדידת העמק את אורך השיפוע, או שדינו כתחום אלפיים אמה.

קביעת מקום השביתה לענין 'תחומין'

- ההולך בדרך בערב שבת, ונכנסה השבת בהיותו מחוץ למקום ישוב - מקום שביתתו נקבע במקום שבו הוא נמצא בזמן בין השמשות, והוא רשאי ללכת עד אלפיים אמה לכל כיוון, ולא יותר, משום איסור 'תחומין'. אולם, אם עשה את דרכו אל עיר מסוימת על מנת לשבות בה, והמקום שבו עמד בזמן בין השמשות נמצא בתוך 'תחומה' של העיר אליה ביקש להגיע - מכיון שהיה בדעתו לשבות בעיר זו, הקלו עליו חכמינו ז"ל ואמרו שהעיר נחשבת כמקום שביתתו, ורשאי ללכת לכל מקום שנכלל בתחומה של העיר; אלא אם כן, אמר "שביתתי במקומי", שאז נקבע מקום שביתתו במקומו.

- חפצים השייכים לישראל, מקום שביתתם לענין איסור תחומין נקבע על פי מקום שביתתו של בעליהם. ואם החפץ נמצא מחוץ לתחומו של בעליו - מותר לטלטלו רק בארבע אמות של מקומו.

- חפצים השייכים לגוי, וכן חפץ המושכר או מושאל לגוי, אף אם הוא שייך לישראל - למרות שהגוי אינו מצווה על איסור תחומין, גזרו חכמינו ז"ל שלא לטלטלם מחוץ לתחומם.